Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT פרייז 20 גראָשען

היינט 10 זייטען.

נייער פאָלקסבלאַט

אומפּאַרטייאישע פּאָליטיש-געזעלשאַפטליכע טאָג-צייטונג

Nr. 218/1513 | Łódź, Poniedziałek 17 września 1928 r. | זעקסטער יאהרגאנג | לאָדז, מאנטאג, ג תשרי תרפ"ט | Nr. 218/1513

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 24-71. | אדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פּיעטריקאָווער 21, טעל. 24-71

א גוט, געזונד יאָהר

ווינשען מיר אונזער ליבע מוטער, שוויגערמוטער און באָבעשי פּעסע ליבע, אונזער שוועסטער און שוואָגער אסתר און פעליקס גוטמאַן מיט זייערע קינדערלעך, אונזער שוועסטער יודעלע און ברודער פּנחס אין סאַארבריקען.

אַנאַ, ראַפאל און פאַלטשעלע שמייער.

אַכטונג, פערוואַלטונגען פון די האַנדווערקער-פעריינען אין לאָדז!

דערמיט ווערט איהר איינגעלאַדען צו קומען היינט, מאנטאג, דעם 17. סעפּט. ד. י. 9 אָווענד אין לאָקאַל פון שניידער-מייסטער-פעריין (פּעטריק. 20)

אויף א קאָנפערענץ וועגען זעהר דרינגענדע האַנדווערקער-ענינים.

בעמערקונג: די פעראיינען, וואָס האָבען נישט ערהאַלטען בעזונדערע איינלאַדונגען, ווערען געבעטען צו קומען.

די פערוואַלטונג פון שניידער-מייסטער-פעראיין
איז לאָדז, פּעטריקאָווער 20. 963

לאַפּרושי מאיסורא.

צוליב די בעקוועהמליכקייטען פון דער לאָדזער יודישער בעפעלקערונג פון ווילקער ראַיאָן, אז זיי זאָלען נישט ברויכען צו שעכטען ביי די ווינקעל-שוחטים, וואָס דאָס איז נבילה וטריפה און אַ שאלה אויף די כלים, איז געוואָרען געעפענט אויף

פּעטריקאָווער 176, א עופות-שחט-הויז,

וואו ס'ווערט געשחט'ן אַ גאַנצען טאָג. טעגליך פון 6 פריה ביז 12 בייטאָג שחט דער שוחט ר' פישעל האללע, וועלכער וואוינט פולנאַצנא 11, וואָס איז תחת השגחת הראַבינאַט דפּה. 626

ס'ווערט געזוכט קירזשנער-געזעלען ווי אויך מעדלעך צו קירזשנער-אַרבייט ביי א. קלאַר, נאָוואָמיעסקאַ 8.

Dr. ADAM
GROSGLIK
Al Kościuszki 27
tel. 51-78,
הויט און וועגערישע קראַנקה, רענטגען און ליכט-היל אינסט. נעמט אָן פון 4—7 אין אָוענד
צוריקגעקעהרט

Dr. med.
L. Pikielny
אוראָלאָג
NAWROT 8
tel. 19-90
צוריקגעקעהרט.

Dr. HELLER
ספּעציאַליסט פאַר הויט- און וועגערישע קראַנקהייטען.
2 נאַווראָט 2
נעמט אָן פון 10 פריה, 1—2 און פון 4—8 אָוו. פאַר פרויען [illegible] פון 4—5 [illegible]
צוריקגעקעהרט.

דאַנקזאַגונג.

דערמיט דריק איך אויס דעם אינניגסטען דאַנק דער פירמא

מ. בראַדאַטי
פראַנציסקאַנער 14

פאַר זיין שעהנע, רעעלע און פּינקטליכע אויספיהרונג פון דער מצבה פאַר מיין פאָטער ז"ל גלייכצייטיג דאַנק איך דעם לייטער פון דער פירמא ה' ווייַנבערג פאַר זיינע בעמיהונגען ביי דער אויספיהרונג פון דער דאָזיגער אַרבייט.

ד. זילבערבערג
פאָלודניאָווא 90.

אַ כתיבה וחתימה טובה

און אַ געזונד גליקליך יאָהר ווינשען מיר אונזערע ליבע שוועסטער, שוואגער, און זייער ליבען זוהן הייני, יאָהאַננאַ און זיגמונד גאַליט, ווי אויך אונזער ליבען ברודער זשאַק ווייַנטרויב. (ניו-יאָרק).

פינקוס ווייַנטרויב,
לאָדז, דעם 1 תשרי 5689. ירחמיאל ווייַנטרויב און פרוי.

אַ כתיבה וחתימה טובה
און א גוט יאָהר

ווינשט אַלע זיינע געעהרטע געסט, פאַמיליע, פריינד און בעקאַנטע
פענסיאָנאַט-אינהאַבער
עלבינגער און פרוי, לאַסק. 968

א גמר חתימה טובה
ווינש איך דעם ה' פּרעזעס פון בעקער-מייסטער-פעראיין ה'
שלמה לייב ראָטענבערג
מיט דער פערוואַלטונג און זייערע פאַמיליעס.
פּנחס ראַזענצווייג.

א כתיבה וחתימה טובה

ווינש איך מיין ליבע מוטער, שוועסטערן, ברודער און פאַמיליע און ב' קונדשאַפט, און דער אַדמיניסטר. פון „נייעם פאָלקסבלאַט".

עקיבה גאָלדבלום און פאַמיליע
(צייטונגס-פערקויפער)

אתרוגים מובחרים לולבים והדסים
במקח השוה אין הורט און ענצעל

שוין צו בעקומען ביי
עמנואל קאַפּעל.ש
פלאַץ וואָלנאָשטשי 10 (נייע שטאָדט).

א כתיבה וחתימה טובה

ווינש איך אַלע מיינע ברידער, שוועגערינס און דער גאַנצער פאַמיליע, ווי אויך מיינע קונדען.

שלום פלום און פרוי.

א גוט יאהר און א כתיבה טובה

ווינש איך די רעדאַקציע „נייער פאָלקסבלאַט", פאַמיליע פריינד און בעקאַנטע.

לייבל דזיאַלאָווסקי לאָדז זגערזשער 46.

DR. med. **DONCHIN** מאָניושקי 1
MONIUSZKI 1,
טעלעפאָן 9-97.
ספּעציאַל-אַרצט פאַר אויגענקראַנקהייטען
צוריקגעקעהרט קיין פוילען.
נעמט אָן טעגליך פון 10—1 מיטאָג און פון 4—7 נ.מ.
זונטאָג פון 10 ביז 1 בייטאָג.

א הערצליכען מזל טוב דער פאַמיליע טייך צו דער פערלאָבונג פון זייער ליבען זוהן
ישראל טייך (לאָדז)
מיט פרל. חנה נייפעלד (ווארשא)
ווינשט פיל גליק. און אַ כתיבה וחתימה טובה
הענעך קאַהן און פאַמיליע.

Dr. med. NIEWIAŻSKI
Sienkiewicza 34, tel. 59-40

ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפּער און הויט-קראַנקהייטען.
בעהאַנדלונג פון מענער-שוועכע.
נעמט אָן פון 5—9 אָוענד, זונטאָג און חגאות פון 11—1 מיטאָג

א גמר חתימה טובה
מיין גאַנצע פאַמיליע און אַלע מיינע גוטע פריינד ווי אויך מיינע געעהרטע קונדען און די רעדאַקציע מיט דער אַדמיניסטראַציע פון „נ. פאָלקסבלאַט"
חענעך קאַהן און פאַמיליע.

דער אינהאַבער פון דער וואַרשאָווער אַנאָנסען-אַגענטור
יעקב לעוו
וואַרשא, מילא 2, וו. 16
טעלעפאָן 92-409

ווינשט דער אַדמיניסטראַציע פון „נייעם פאָלקסבלאַט", ווי אויך די געעהרטע קונדען, פריינד און בעקאַנטע

אַ כתיבה וחתימה טובה.

Gimnazjum Humanistyczne Męskie
I. Kacenelsona
Cegielniana 28, tel. 51-79

עס ווערען אָנגענומען שילער אין אַלע קלאַסען.
פאַר אַביטוריענטען פון פאָלקס שולען און פאַר שילער פון די העכערע קלאַסען (5-טען און 6-טען) וועלען געמאַכט ווערען צייטווייליגע ערלייכטערונגען בנוגע די העברעאישע לימודים.

ס'ווערען אויך אָנגענומען קינדער פון 4 יאָהר אָן אין אונזער 1-טען העברעאישען

גן-ילדים

(פרעבעל-שולע) אונטער דער לייטונג פון דער בעוו. פּעדאַגאָגין ש. קאַצענעלזאָן-פיינשטיין

מיט איינשרייבונגען זיך ווענדען אין דער קאַנצעלאַריע טעגליך פון 11 ביז 2 בייטאָג און פון 5 ביז 7 אָווענד.

די דירעקציע.

מוראדיגער הוראגאן אין אַמעריקאַ.

עטליכע טויזענד פערזאן זענען רואינירט געווארען.

וואַשינגטאָן, 16 (ספּ. טעל.) דער גובער־נאַטאָר פונ'ם אינזעל פּאָרטאָ־ריקאָ האָט נעכטען מיטגעטיילט דעם קריגס־דעפּאַרטאַמענט, אַז צוליב דעם נעכטיגען שטורם זענען עטליכע טויזענד פּער־זאָן געבליבען אָהן אַ דאַך איבערן קאָפּ. דער גו־בערנאַטאָר בעט צו אַסיגנירען עטליכע מיליאָן דאָ־לאַר אַלס שטיצע אויף אויפצובויען די חורבות אויפן אינזעל.

דער הוראַגאַן האָט חרוב געמאַכט די וואַסער־לייטונג. מ'האָט דעריבער מורא פאַר הונגער און אַן עפּידעמיע־אויסברוך. דער אַמעריקאַנער רויטער קרייץ אָרגאַניזירט אַ ברייט־פערצווייגטע רעטונגס־אַקציע.

ניו־יאָרק, 16 (ספּ. טעל.) בעת'ן נעכטיגען שטורם, וואָס איז אַ דורך די שטאַטען נעבראַסקאַ, אילינאָיס, האַרצי און וויסקאָנסען זענען אומגעקומען 43 פּערזאָן, עטליכע הונדערט פּערזאָן זענען פערשוואונדען און פערוואונדעט. די היזקות בעטרעפען העכער 2 מיליאָן דאָלאַר. אַמשטאַרקסטען האָט דער הוראַגאַן געבושעוועט אין שטאַט אילינאָיס.

ניו־יאָרק, 16 (ספּ. טעל.) אין יאַקפּאָרד (שטאַט אילינאָיס) איז איינגעפאַלען אַ שטולען־פאַבריק. ס'זענען פערשאָטען געוואָרען הונדערט אַרבייטער. אין אַנדערע טיילען פון שטאַט זענען אומגעקומען 16 פּערזאָן.

ניו־יאָרק, 16 (ספּ. טעל.) פון יאַקפּאָרד טיילט מען מיט, אַז פון אונטער די פאַבריק־חורבות זענען אַרויסגעצויגען געוואָרען ביז איצט דרייסיג קערפּערס. די פייערלעשער, וואָס זענען פערנומען מיט'ן אָפּגראָבען די פערשאָטענע זענען בעאומרו־היגט, אַז אויך די איבריגע 70 זענען טויט.

צוליב דעם, וואָס אַ גרויסע צאָהל הייזער איז פערניכטעט געוואָרען, האַלט מען, אַז אונטער די חורבות זענען אומגעקומען פיל מעהר מענשען, ווי מ'האָט עס גערעכענט פריהער.

ניו־יאָרק, 16 (ספּ. טעל.) דאָס פלאָט־מיניסטעריום האָט אַרויסגעשיקט אַ רייה שיפען מיט הילף פאַר די געליטענע בעת'ן הוראַגאַן אויף די מיטעל־אַמעריקאַנישע אינזלען. דער הוראַגאַן בעוועגט זיך ווייטער אין דער ריכטונג פון צפון־מערב, און וועט וואַהרשיינליך זונטאָג דערגרייכען פלאָרידאַ.

ניו־יאָרק, 16 (ספּ. טעל.) אין קריגס־דעפּאַרטאַמענט איז אין אָוועגד דערהאַלטען געוואָ־רען אַ נאַכריכט, אַז אויף דער רעטונגס־אַקציע וועלען נויטיג זיין עטליכע מיליאָן דאָלאַר.

אין סען־דרושואַן זענען פון 80 פּראָצענט הייזער אַראָפּגעריסען געוואָרען די דעכער. די ראָזיגע שטאָט, וואָס צעהלט איבער 100,000 איינוואוינער, איז געבליבען אינגאַנצען אָהן וואַסער. די גאַסען זענען פערוואַלגערט מיט חורבות, ס'איז נויטיג דרינ־גענדע מעדיצינישע הילף און לעבענסמיטלען. די פּלאַנטאַציע פון קאַווע, קאָקאָס־נוס און בינאַנען האָבען שטאַרק געליטען.

ניו־יאָרק, 16 (ספּ. טעל.) אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן הוראַגאַן הערשט אַן־אומרוהיגקייט בנוגע מי־ניסטער טשעמבערלען, וועלכער געפינט זיך מיט זיין פאַמיליע אויפ'ן שיף אָרקאָמע אין דער געגענד, וואו דער הוראַגאַן האָט געבושעוועט.

ניו־יאָרק, 16 (ספּ. טעל.) פון שיף „אָר־קאָמאַ" איז אָנגעקומען אַ ראַדיאָ־דעפּעשע, אַז אינ'ם אָרט, וואו ס'געפינט זיך די שיף איז אַ שעהנער וועטער. ווי ס'זעהט אויס, איז דער שיף געלונגען אויסצומיידען דעם הוראַגאַן, וועלכער האָט פערניכטעט די אינזלען ליוואַט (קליינע אַנטיל־אינזלען).

* * *

סען־דרושואַן איז די הויפּט־שטאָט פון פּאָרטאָ־ריקאָ און געפינט זיך אויפ'ן צפון־ברעג פונ'ם אינזעל. איהר בעפעלקערונג דערגרייכט ביז 38 טויזענד מאַן.

פּאָרטאָ־ריקאָ איז אַן־אינזעל פון דער גרויסע „אַנטילער גרופּע", וואָס געפינט זיך אויפ'ן קאַראַי־בער ים, אויף מזרח פון מעקסיקאָ. דער גאַנצער אינזעל האָט אַ בעפעלקערונג פון 1,300,000 מאַן, איז זעהר רייך מיט צוקער, קאַווע, טאַבאַק און דרום־פּרוכטען.

פון דער פעלקער־ליגע.

גענף, 16 (ספּ. טעל.) דער ראַט פון דער פעלקער־ליגע האָט אויף דער נעכטיגער פאַר־מיטאָג־זיצונג דיסקוטירט די פראַגע פון סטאַביליזי־רען די בולגאַרישע וואַלוטע.

דערנאָך איז געפיהרט געוואָרען אַ דיסקוסיע וועגען פּראָלאָנגירען אויף אַ יאָהר דעם מאַנדאַט פון פעלקער־ליגע־קאָמיסאַר אין דאַנציג, וואַ־ן האַמעלן, וועלכענס קאַדענץ עס ענדיגט זיך אין פעברואַר 1929.

גענף, 16 (ספּ. טעל.) אויף דער זיצונג פון דער צווייטער קאָמיסיע, (פון טעכנישער אָרגאַ־ניזאַציע) האָט אין דערדיסקוסיע וועגען דער טעטיג־קייט פון אָרגאַניזירען די קאָמוניקאַציע און טראַנ־זיט, אַנטייל גענומען גליוויץ.

אין זיין רעדע האָט ער אונטערגעשטראָכען דעם ליבעראַליזם פון דער פּוילישער טראַנזיט־פּאָליטיק און אָפּגעגעבען אַ בעריכט וועגען די פּאָרט־שריט, וואָס פוילען האָט געמאַכט אויפ'ן געביט פון בויען באַהנען און פּאָרטען. אָפּשטעלענדיג זיך אויף דער טעטיגקייט פון אָרגאַניזירען דעם טראַנ־זיט, האָט דער רעדנער אויסגעדריקט דעם פער־דרוס צוליב דעם, וואָס די ליבאַוועראַמנער באַהן, וועלכע אינטערעסירט אַלס וויכטיגע טראַנזיט־ליניע דירעקט דריי מלוכות, קאָן נישט עקספּלואַטירט ווע־רען, מחמת פּאָליטישע טעמים, וואָס זענען נישט אָפּהענגיג פון דער פּוילישער רעגירונג..

בעת דעם טייל רעדע פון גליוויץ'ן וועגען דער ליבאַוועראַמנער באַהן, האָבען די ליטווינער פערלאָזט דעם זיצונג־זאַל.

טשיטשערין געגען בריאַנס רעדע

בערלין, 16 (אַטע) טשיטשערין האָט אַרויס־געשיקט פון שטעטין אַ דעפּעשע אויפ'ן אַדרעס פון אייראָפּעאישען פאָרשטעהער פון אַן־אַמעריקאַני־שען קאָנצערן, אין וועלכער ער שטעלט פעסט, אַז בריאַנס רעדע האָט געמאַכט אין די סאָוויעטען זעהר אַ שווערען איינדרוק, און אַז די דאָזיגע רעדע קאָן ווירקען אויף דער פערגערונג פון די סאָ־וויעטיש־פראַנצויזישע בעציהונגען.

לויט טשיטשערינען קומט אויס, אַז אַלץ, וואָס בריאַן האָט געזאָגט שטיצט זיך אויף פאַלשע אינ־פאָרמאַציעס. דער פראַנצויזישער מיניסטער אָפּעריט מיט פאַלשע קלאַנגען ובפרט, ווען עס האַנ־דעלט זיך מכוח בעזאַפענונגען. די סאָוויעטען גרייטען זיך צו שיצען געגען מאָנאַרכיזם און פערלירען די אומאָפּהענגיגקייט.

פון בריאַנס ערקלערונג קאָן מען אויספיהרען, אַז זיינע פלענער זענען געווענדט געגען די סאָוויע־טען, יעדער פראַנצויז מוז וויסען, אַז די סאָוויע־טישע רעגירונג לייגט פאַר כאָטשבי אַ טיילווייזע ענטוואָפענונג.

לסוף פערזיכערט טשיטשערין, אַז די סאָוויע־טישע רעגירונג האָט נישט קיין שום שייכות מיט דעם קלאַסען־קאַמף אין אַנדערע לענדער.

פון משה רבינו'ס פעלז שטראָמט נאָך אַלץ וואַסער.

פילאַדעלפיע (י. ט. א.) ווי עס ווערט מיטגעטיילט אין בעריכט פון דער היסטאָרישער עקספּעדיציע, וואָס האָט בעזוכט דעם האַלב־אינזל סיני, שטראָמט נאָך אַלץ פון משה רבינו'ס פעלז וואַסער. אין בעריכט ווערט דערצעהלט, אַז ביים פאָרשען די פּאָרהיסטאָרישע אַלטערטימליכקייטען אין עבר־הירדן האָט די עקספּעדיציע צופעליג אָנגעטראָפען אויפ'ן היסטאָרישען פעלז חורב. צו דעם אָרט קומען נאָך פיל עולי־רגלניקעס פון אַלע זייטען פון דער וועלט.

ציהונג פון דער מלוכה־לאָטעריע

5. קלאַס 9־טער טאָג.

15.000 זל. נ' 654 105269.

10.000 זל. נ' 31422 134242.

5 000 זל. נ' 90565 132071 144685.

3.000 זל. נ' 32557 66437 103116 137526.

2.000 זל. נ' 13867 30632 31030 33802 48400 50720 58410 71479 90293 93536 96280 97085 97295 112307 129653 136298 141315 149018 153807.

1.000 זל. נ' 33322 67445 80944 85796 93504 107180 108410 108973 112600 117633 120067 124591 126603 130570 130572 135322 139199 143544.

600 זל נ' 847 1504 3212 19904 40490 57721 64190 86126 91427 93246 123798 124835 125215 134910 148319.

Dr. Krausch

פיעטריקאַווע־ 86

ספּעציאַליסט פאַר אויגענקראַנקהייטען

צוריקגעקעהרט.

אַ ציגיינערישע מעשה

מיט אַ טויטען, מיט אַ געשלעג און מיט פערוואונדעטע.

אין אָנהויב זומער איז פון לעמבערג געקומען קיין לאָדז אַ גרויסע ציגיינער, וועלכע האָט אויפגע־שטעלט איהר לאַגער אויף בושעזשינער גאַס, נישט ווייט פון יודישען בית־עולם. די פרויען־ציגיינערינס האָבען, ווי געוועהנליך פערדינט אַלס טרעפערינס און דערביי גע'לקחנט, וואָס ס'האָט זיך נאָר גע־לאָזט. די מאַנספערשוינען האָבען געהאַנדעלט מיט פערד און אויך נישט צוגעלעגט צום געשעפט. אַלץ איז צוגעגאַנגען כשורה, ביז עס האָט זיך נעכטען נישט בעוויזען אַ פרישער לאַגער פון ציגיי־נער, וועלכע האָט זיך איינגעאָרדענט נישט ווייט פון די איינגעזעסענע ציגיינער.

נעכטען, בעת ביי איין גרויסע ציגיינער איז געשטאָרבען זייערס אַ מיטגליד, פעליקס פאַרטשעווסקי און זיינע נאָהענטע האָבען איהם בעוויינט, האָ־בען די ציגיינער־פרויען פון צווייטען לאַגער אָנגע־הויבען הויך צומאַכען. ס'האָט צוליב דעם, אויס־געבראָכען אַ געשלעג, אַז ס'זענען געפלויגען אין דער לופטען טעפּ, טשייניקעס, שטעקענס און העק....

באַלד האָט זיך בעוויזען פּאָליציי, וועלכע האָט אָביסעל איינגעשטילט דאָס צוקאָכטע ציגיינערישע בלוט.

אין רעזולטאַט פון געשלעג זענען 7 ציגיינער שווער פערוואונדעט געוואָרען. די פּאָליציי האָט אויך פעראַרעדנט, אַז דער ציגיינער־לאַגער, וואָס איז געקומען פון לעמבערג זאָל תיכף פערלאָזען לאָדז.

יודיש טעאַטער אין פילהאַרמאָניע, נאַרוטאָוויטשאַ 20.

גאַסטראָלען פון אַמעריקאַנער סטאַר

בעני אַדלער

מיט'ן אַנטייל פון די לאָדזער ליבלינגע באָריסאָווא, ראַבינאָוויטש, בראַנעצקי

היינט, מאָנטאָג, דעם 17־טען 9 אָוונד

גרויסע פּאָפּול. פאָרשט. פון 1 ביז 2.20

„האַמלעט"

טראַגעדיע אין 5 אַקטען פון שעקספּיר.

הויפּט־ראָלע „האַמלעט" – בעני אַדלער.

מאָרגען דינסטאָג, דעם 18־טען, 9 אָוונד

צום צווייטען מאָל

אַ חבר אין לעבען

לעבענסבילד אין 4 אַקטען מיט געזאַנג און טענץ פון ראַקאָוו. הויפּט־ראָל „עזריאל"—ב. אַדלער.

עס נעהמט אַנטייל (לויט א. ב) פרויען: בעזמאַן, באָריסאָווא, מאַכאַראָווסקאַ, נערה, פּאָדערמאַן, קאָמפּאַניעץ. מענער: אריעל, אייזענבערג, בראָנעצקי, באַלבירסקי, האַמבורגער, מאַכאַראָווסקי, מאַטקאָוו, נייהויז, פּאָלאַנסקי, ישראל קאָמפּאַניעץ, ראַבינאָוויטש, ראַקאָוו.

אַדמינ.: מ. אַרנוואַלד. מוזיק. לייטונג: ל. זעלמאַן. בילעטען אין פילהאַרמאָניע־קאַסע.

זשאַבאָטינסקי אָהן — פּאָליטיק.

ירושלים, 16 (יט"א טעלעגראַפיש) אין צוזאַמענהאַנג מיט דער ווענדונג נאָך אַ וויזע פאַר זשאַבאָטינסקי'ן אויף בעזעצען זיך אין א"י, האָט די א"י־רעגירונג פערלאַנגט פון דער פערזיכערונגס־געזעלשאַפט „יורעא", אַז זי זאָל גאַראַנטירען דאָס זשאַבאָטינסקי וועט זיך אין א"י נישט פערנעהמען מיט קיין פּאָליטיק.

די פערזיכערונגס געזעלשאַפט האָט זיך אָפּגע־זאָגט אָפּצוגעבען אַזאַ ערקלערונג.

די וואָך וועט די פראַגע דעצידירט ווערען דורך דער א"י רעגירונג.

אַ שיסעריי אין אַ שוהל.

בוקאַרעשט, 16 (יט"א טעלעגראַפיש) אין קיטשימעטער סינאַגאָגע האָט זיך דעם ערשטען טאָג ראש השנה דערהערט אַ רעוואָלווער־שיסעריי.

אין שוהל איז ענטשטאַנען אַ מהומה, מ'האָט איבערגעריסען דאָס דאַווענען, ווייל מ'האָט געמיינט, אַז ס'האָט אויפגעריסען אַ באָמבע, די פּאָליציי־אישע אויספאָרשונג האָט פעסטגעשטעלט, אַז די שיסעריי האָט אַרויסגערופען אַ 15 יאָהריגער יו־דישער יונגעל אַ פּראַקטיקאַנט ביי אַ שמיד קע־לערמאַן, וועלכער האָט מאַניפּולירט מיט אַ רע־וואָלווער.

פונ'ם רעוואָלווער־שאָס איז שטערבליך פער־וואונדעט געוואָרען דער 15 יאָהריגער סטודענט לייבאָוויטש.

קעלערמאַן איז אַרעסטירט.

דער'הרג'עט אַ קינד

בעת די עלטערען זענען געווען אין סינאַגאָגע.

בערלין, 16. (יט"א טעלעגראַפיש). דעם ערשטען טאָג ראש השנה איז אויסגעפיהרט געוואָ־רען אַ באַנדיטען־אָנפאַל אין דער וואוינונג פון יו־דישען סוחר זעלצער. בעת זעלצער מיט דער פרוי זענען געווען אין סינאַגאָגע זענען די באַנדיטען איבערגעפאַלען די וואוינונג און דער'הרג'עט די דינסט און אַ צוויי־יאָהריג קינד.

לאָרד מעלטשעט פאָהרט קיין אַמעריקאַ.

לאָנדאָן, 16. (יט"א, טעלעגראַפיש) ווי דער יט"א־קאָרעספּאָנדענט דערוויסט זיך, וועט לאָרד מעלטשעט (סיר אַלפרעד מאָנד) אַרויספאָהרען קיין אַמעריקאַ דעם 19. סעפּטעמבער.

אַ עקסקורסיע פון פּאַלעסטינער העברעאישע לעהרער אין סיריען.

ביירוט, (י.ט.א.) דאָ איז אָנגעקומען אַ עקס־קורסיע פון 50 העבּראַאישע לעהרער פון ארץ־ישראל אונטער דער אָנפיהרונג פון ד"ר עפּשטיין און פּראָפ. פּרעס־אוּימאַר אבישר. די עקסקורסיע וועט בעזוכען סיריען און לבנון. די יודישע קהלות אין דמשק און ביירוט האָבען צוגעגרייט אַ האַר־ציגען קבלת־פּנים פאַר די פּאַלעסטינער געסט. די סירישע מאַכט־אָרגאַנען מאַכען פערשידענע פער־לייכטערונגען די מיטגלידער פון דער עקסקורסיע ביים בעזוכען די מלוכה'שע און עפענטליכע ביל־דונגס־אַנשטאַלטען.

אין דמשק איז אָרגאַניזירט געוואָרען אַ גע־מיינזאַמע פערזאַמלונג פון סירישע און העברע־אישע לעהרער, אויף וועלכער עס זענען דיסקו־טירט געוואָרען די ערציהונגס־פּראָבלעמען פון ביידע לענדער. נאָך דער פערזאַמלונג זענען די העברעאישע לעהרער זעהר האַרציג אויפגענומען געוואָרען דורכ'ן סירישען בילדונגס־מיניסטער.

די פייערונג פון 10־יעהריגען יובּילײ פון יודישען לעגיאָן.

פּאַריז, (י. ט. א.) דאָ איז פאָרגעקומען אַ פייערליכע אַקאַדעמיע, געווידמעט דעם 10־יעהרי־גען יובּילײ פון יודישען לעגיאָן. גרויסע רעדעס האָבען אויף דער אַקאַדעמיע געהאַלטען וולאַדימיר זשאַבאָטינסקי און מאיר גראָסמאַן. די אַקאַדעמיע איז געעפענט געוואָרען דורכ'ן געוו. קאָמענדאַנט פון „יודישען רעגימענט", קאָלאָנעל פּעטערסאָן, וועלכער האָט אויפגעפאָדערט די פערזאַמעלטע צו שטיצען דעם נייעם רעוויזיאָניסטישען ספּאָרט־פאָנד „תל־חי". די אַקאַדעמיע איז פערענדיגט געוואָרען מיט'ן געזאַנג פון דער מאַרסעליעזע, פון ענגלישען הימן און פון התקוה.

דעפּ. עסער - אַ יודען־פרעסער.

מינכען, 16 (יט"א טעלעגראַפיש) דער רע־דאַקטאָר פון היטלער אָרגאַן, דעפּ. עסער איז דאָ פערמשפּט געוואָרען אויף 2 וואָכען אַרעסט.

בעת דער יודישער ראַטמאַן, אַדוו. נוסבוים האָט אָפּגעגעבען אין געריכט אַ יודישע שבועה, האָט ער אויסגערופען „יודישע שבועה!" וועלענ־דיג מיט דעם בעהויפּטען, אַז די יודישע שבועה איז נישט גלויבענס־ווערט.

דאָס פייער־אומגליק אין ראָספּשא.

הונדערט יודישע פאַמיליעס געבליבען אָהן אַ דאַך איבער׳ן קאָפּ, אָהן אַ שטיקעל ברויט.

(בעריכט פון אונזער ספּעציעלען קאָרעספּאָנדענט).

ראָנערשטאָג אַרום 11 אַ זייגער אינ׳ערפריה איז אין דער פּריוואַטער וואוינונג פון אַ געוויסען מראַטשקאָווסקי אין שטעטעל ראָספּשאַ אויסגעבראָכען אַ מורא׳דיגע שרפה, און פערלויף פון עטליכע מינוט האָט זיך דאָס פייער איבערגעוואָרפען אויף די שכנות׳דיגע הייזלעך און עטליכע פון זיי זענען שוין געשטאַנען אין פלאַמען. די איינוואוינער פון שטעטעל האָבען זיך נישט מיטאַמאָל אָריענטירט וועגען דעם פערנעהם פון דעם אומגליק און האָבען אָנגעהויבען איינצולעשען די שרפה מיט היימישע מיטלען. ערשט ווען מ׳האָט געזעהען, אַז דאָס פייער הויבט אָן אַרומצונעהמען וואָס אַ גרעסערען שטח און כמעט אַלע הייזלעך אַרום מאַרק זענען שוין געשטאַנען אין פלאַמען, האָט מען אָנגעהויבען צו אַלאַרמירען די פייערלעשער פון די אַרומיגע שטעטלעך. דאָ איז אָבער געשעהען אַן אַנדער אומגליק, צוליב דער שרפה איז איבערגעריסען געוואָרען די טעלעגראַפישע און טעלעפאָנישע פערבינדונג און מ׳האָט זיך מיט קיינעם נישט געקענט פערשטענדיגען. ערשט מיט אַ ספּעציעלען צוג איז אַ שליח אַוועקגעפאָהרען קיין פּיעטריקאָוו, פון וואַנען מ׳האָט אַלאַרמירט די לאָדזער וואָיעוואודזטווע און די פייערלעשער פון דער אַרומיגער געגענד, ס׳איז כאַראַקטעריסטיש, אַז נישט קוקענדיג אויף עטליכע אויפפאָדערונגען, זענען די פּיעטריקאָווער פייערלעשער נישט אַרויסגעפאָהרען. אויפ׳ן אָרט פון דער שרפה, זיי האָבען זיך פערטייריגט דערמיט, וואָס זייער רעטונגס־מכשירים ווערען גראָד רעמאָנטירט. די איינציגע אינטענסיווע הילף האָבען געגעבען די פּיעטריקאָווער באַהן־פייערלעשער און די איינוואוינער אַליין.

ערשט פרייטאָג אַרום 9 אינדערפריה האָט מען די שרפה איינגעלאָשען און די מאַכט איז צוגעטרעטען צו אַן אויספאָרשונג וועגען די סיבות פון דער קאַטאַסטראָפאַלער שרפה. עס זענען פערברענט געוואָרען 39 הייזער, כמעט אַלע יודישע, אַ סך יודען זענען געבליבען ממש דאַבלאָז און אָהן אַ בגד אויפ׳ן לייב.

אויפ׳ן אָרט פון דער שרפה איז נאָך דאָנערשטאָג אַרויסגעפאָהרען דער וואָיעוואָדע יאַשטשאָלט, פּאָליציי־קאָמענדאַנט, אויבער־אינספּעקטאָר ניעדזשעלסקי, קאָמענדאַנט פון די לאָדזער פייערלעשער א. אַנר.

אונזער מיטאַרבייטער איז אין אַן אויטאָ אַרויסגעפאָהרען קיין ראָספּשא און אָט וואָס ער שרייבט וועגען דעם גרויסען אומגליק, וואָס האָט געטראָפען דאָס יודישע שטעטעל.

* * *

מיט אַ ספּעציעלען אויטאָ זענען מיר אַ גרופּע זשורנאַליסטען אַרויסגעפאָהרען אויפ׳ן אָרט פון דער שרעקליכער שרפה. שוין 2 קילאָמעטער פאַר ראָספּשא שפּירט מען דעם בעקאַנטען שרפה גערוך. הינטער ראָספּשא ביים סאַמע אַריינפאָהר אין שטעטעל, זעהט מען אַ וואַלד נאַקעטע קוימענס, פון אָנגעבּרענטע הייזער, דאָס איבערבלייבעכץ פון יודישען האָב און גוטס, אַלעס רויכערט נאָך, און עס איז כמעט אוממעגליך די נאָס אַדורכצוגעהן, יודען שטעהען אויף די חורבות און גראַבלען מיט אייזענס אין הייסען אַש, אפשר וועט מען נאָך עפּיס געפינען פון דעם, וואָס איז אַוועק מיט׳ן רויך.

שרעקליך איז דער חורבן אין ראָספּשא, עס זענען אָפּגעברענט געוואָרען כמעט בלויז יודען. דער גרעסטער טייל האָט אַפילו ס׳בעטגעוואַנד נישט אַרויסגעראַטעוועט. אין משך פון 2 שעה זענען 39 הייזער פערברענט געוואָרען. אונז איז געלונגען צו פערצייכענען פאָלגענדע נעמען פון די נשרפים:

מ. ערעלמאַן, מ. זיטענפעלד, מ. גאָלדבערג, ע. גארמיאל, ע. צימבערקנאָפּ, א. פאַליוואָדע, ב. ראָזענצווייג, מ. ראַפּפּאָרט, ש. פלאַכצינסקי, ש. הערשקאָוויטש, י. ראָזענפעלד, י. שיטענבערג, ע. נ. צימבערקנאָפּ, וו. ברעסלער, א. לייזעראָוויטש, י. גאָלדשטיין, י. יאַבלאָנסקי, א. היימאַן, ע. פלאַכצינסקי, ל. האַנדוועקער, י. צווילינג, מ. פייגענבוים, ש. עפּשטיין, ד. פייערמאַן, ע. לייזעראָוויטש, ע. צווילינג, ר. צימבערקנאָפּ, א. מעסער, י. לייזעראָוויטש, ש. מ. פּיטאָווסקי, א. אָסטראָוויעצקי, ח. קאַמינסקי, ר. גרינשטיין, ש. מעסער, ח. קאַלישאַק, ח. שוואַרצענשטיין, ק. קליין, ח. ה. האָראָוויטש, י. גרינבוים, ש. וואָלרייך, ל. קארמיאן, ש. צימבערקנאָפּ, א. גאָלדבערג, ר. קערמאַן, ר. וויס, ה. ב. צווילינג.

דאָס זענען נאָך נישט אַלע נשרפים־יודען, אַ חוץ דעם זענען אויך עטליכע קריסטען אָפּגעברענט געוואָרען. אַלע זענען געבליבען ערום והחוסר כּול און האָבען פון זייער פערמעגען גאָרנישט געראַטעוועט.

אַרום און אַרום שטעהט פּאָליציי און היט די אָרדנונג. נאָהענט צו די אָפּגעבּרענטע גאַסען לאָזט מען גאָר צו פייערלעשער און פרעסע־פאָרשטעהער.

פון די נעבען־שטעטלעך קומט אָן די ערשטע הילף, די ערשטע וועגען ברויט און געכטיגע גבירים נעהמען איצט שטיצע. טרוקען ברויט און שלינגען עס מיט טרערען. און זעטיגען דערמיט די קליינע קינדערלעך, וועלכע קוקען מיט פערוואונדערונג, וואָס ס׳איז דאָ עפּיס פאָרגעקומען.

די רעטונגס־אַקציע און די שאָדענס!

וויפיל עס בעטרעפט דער שאָדען איז נאָך איצט פריהצייטיג צו זאָגען, פונקט ווי מען קען נאָך נישט זאָגען בעשטימט, צוליב וואָס פאַר אַ סיבה ס׳פייער איז אַרויסגעקומען. ביים לעשען ס׳פייער זענען דריי פייערלעשער ערנסט פערוואונדעט געוואָרען, אויך עטליכע ציוויל מענשען האָבען בעקומען לייכטע וואונדען.

נאָכמיטאָג האָט בעזוכט ראָספּשא דער לאָדזער וואָיעוואָדע יאַשטשאָלט מיט דעם הויפּט־קאָמענדאַנט פון די לאָדזער פייערלעשער. דער וואָיעוואָדע האָט איבערגעלאָזט פאַר די נשרפים 500 זל. און זיי צוגעזאָגט צו העלפען זיך צוריקאויפבויען. עס איז געגרינדעט געוואָרען אַ קאָמיטעט פון די נשרפים אונטער דער אָנפיהרונג פון ראָספּשער גלח ד״ר קארווין־שימאַנאָווסקי. דער קאָמיטעט וועט זיך ווענדען צו דער יודישער עפענטליכקייט מיט אַ הייסער ביטע, מען זאָל רחמנות האָבען אויף די אומגליקליכע 100 יודישע פאַמיליעס, וואָס וואַלגערן זיך אין גאָס אין נויט און אין הונגער, און יעדער זאָל העלפען מיט וויפיל ער קען.

דער אַדרעס פון קאָמיטעט איז: י. צימבערקנאָפּ, ראָספּשאַ.

ש. מאראַוויטש.

* * *

דער לאָדזער רויטער קרייץ האָט, דערוויסענדיג זיך וועגען אומגליק, וואָס האָט געטראָפען די איינוואוינער פון ראָספּשאַ, בעשלאָסען צו קומען צו הילף די נשרפים און אַרויסגעשיקט אַהין 200 האַנדטיכער, 200 פּאַר שקאַרפּעטען, 150 העמדער, 70 פּאָר גאַטקעס, 50 קאָלדרעס, 50 ליילעכער, 35 ציכען, 13 פּאָר הויזען, 5 קליידלעך און 1 שאַל.

*

עס איז געוואונשען, אַז אין אונזער שטאָט, וואו עס וואוינען אַ סך ראָספּשער יודען, זאָל געשאַפען ווערען אַ הילפס־קאָמיטעט, וועלכער זאָל אָרגאַניזירען די רעטונגס־אַקציע אויך אין לאָדז.

בילדלעך פון גרויסען חורבן.

דער פאטער און דער זוהן

אָט שטעהט אַן׳אַלטיטשקער יוד מיט אַ ברייטער ווייסער באָרד, און מיט ציטריגע הענד שאַרט ער מיט אַ לאַנגען שטעקען די הייסע אַש, רערבייוויינט ער אַזוי יאָמערליך, אַז ס׳קען אַ שטיין ריהרען, דאָס איז ר׳ יעקב שוחט ווי מען רופט איהם דאָ „דער אַלטער שוחט״, ער שטעהט אויף די חורבות פון זיין הייזעל און שאַרט די טליענדיגע גמרות פון זייער ש״ס, וואָס ער האָט זיך ערשט נעהאַט געקויפט, אַלעס איז ביי איהם פערברענט געוואָרען, נאָר גאָר נישט בעוויינט ער אַזוי, ווי די גמרות, וועלכע זענען זיין איינציג צירונג געווען.

נישט ווייט פון אַלטען שטעהט אַ יונגערמאַן איבער אַן׳אַנדער חורבה און זיפצט און קרעכצט. מען אינפאָרמירט מיך, אַז דאָס איז דעם אַלטען שוחט׳ס זוהן, ער איז געווען ביבליאָטעקאַר אין שטאָט־ביבליאָטעק, וואָס איז אינגאַנצען פערברענט געוואָרען, און דער יונגערמאַן שטעהט און קוקט שטאַר אין די שוואַרצע בלעטלעך פון די 300 יודישע ביכער. ביידע וויינען, יעדען טוט וועה עפּיס אַנדערש, אָבער ביידענס וועהטאָג איז אַזאַ שטימער, אַ אַ ערנסטער.

דער ביבליאָטעקאַר האָט מיך געבעטען מיט טרעהרען אין די אויגען, אַז איך זאָל דורך מיין צייטונג אַפּעלירען צו אַלע יודישע יוגענד־אָרגאַניזאַציעס, זיי זאָלען צושיקען ווער געלד, ווער ביכער און העלפען אויפבויען די יודישע ביבליאָטעק.

די שוהל.

די שוהל איז אָפּגעראַטעוועט געוואָרען, אַרום און אַרום זענען אַלע הייזלעך פערברענט געוואָרען, און די פייער־צונגען האָבען דערגרייכט ביז דער שוהל, די פענסטער האָבען זיך שוין אַפילו אָנגעצונדען, אָבער יודען האָבען פערגעסען אין אייגענעם אומגליק און האָבען די שוהל אָפּגעראַטעוועט.

די אַלטע בלינדע שמש׳טע פּינטעלט מיט דעם איינציגען אויג, וואָס זי פערמאָגט, און דערצעהלט:

— יאָ הער לעבען, „מלאכים׳לעך האָבען מיט די פליגעלעך דאָס פייער געלאָשען, דער אייבערשטער האָט איבער דער שוהל זיין רעכטע האַנד געהאַלטען, און זי גוט צו „יאָ, הער לעבען, אויפגעצויגען געוואָרען דאָ, שוין 50 יאָהר שמש׳טע, גאָט פערלאָזט נישט, עס איז מיר פערברענט געוואָרען דאָס הייזעל, די ציג, ס׳ביסעל אָרימקייט, אָבער די שוהל, די טייערע שוהל — נישט...

אין מאַרק.

אין מאַרק זעהט מען ערשט ווי גרויס דאָס אומגליק איז, יודען, הייבער, קינדער, ליגען ווער אויף בעטגעוואַנד און ווער אויף דער גאָלער ערד, און זייערע געוויינען און געשרייען דערגעהען ביז צום הימעל. שרעקליך!

— ערשט געווען אַ בעל־הבית מיט אַלעמען גלייך קלאָגט זיך אַן׳אַלטער יוד, און איצט אַן אומגליק נעבעך, גאָט צאָרן האָט זיך אויף אונזער קאָפּ אויסגעגאָסען, נישטאָ קיין געוועלב, קיין שטוב, אַפילו ס׳בעטגעוואַנד נישט אַרויסגענומען. און אַ יודענע יאָמערט:

פון אַזאַ עשירות, פון אַזאַ רחבות, געבליבען נאַקעט און בלויז!

איבער׳ן מאַרק וואַלגערן זיך שטיקלעך חפצים, צוריסענע קליידער, צובראָכענע שטיקער מעבעל,

דער בלוט־בלבול אין פּיעטראָוואַ סעלאַ.

בעלגראַד, 16 (יט״אַ טעלעגראַפיש) די העצע אַרום דעם בלוט־בלבול אין פּיעטראָוואַ סעלאָ הערט נישט אויף.

שטאַרקע אָפּטיילונגען פון מיליטער שיצען די יודישע בעפעלקערונג און היטען זי אָפּ פון עקסצעסען.

אַ רייה געריכטס־בעאַמטע קלערען אויף די פּויערים וועגען דעם בלבול.

די אַרעסטירטע יונגע פּויערים האָבען בעת דער אויספאָרשונג זיך מודה געווען, אַז זיי האָבען געוואָלט בעת׳ן טומעל אַ־ויסרופען אַ פּאָגראָם.

בעת דער שיסערייי פון מיליטער זענען קיין קרבנות נישט געווען.

די אָרטיגע פּרעסע לייקענט אָפּ די ידיעות אַז בעת די אומרוהען זאָל האָבען געליטען דער רב און אַז אייניגע יודישע איינוואוינער זאָלען זיין ערמאָרדעט געוואָרען.

דערווייל הערט נישט אויף די העצע, און די שטימונג איז אַן׳אומרוהיגע.

אין אמעריקא רעכענט מען זיך.

ניו־יאָרק, 16 (יט״א טעלעגראַפיש) דער רעפּובליקאַנישער קאַנדידאַט אויף פּרעזידענט, הוּבער האָט פרייטאָג דעם 14 געזאָלט האַלטען אַ וואַהל רעדע אין ניו־ושערסי.

צוליב דעם, וואָס דעם אָוונד איז אויסגעפאַלען ערב ראש השנה איז דער אַרויסטריט אָפּגעלעגט געוואָרען אויף מאָנטאָג.

„ארדט״ זאַכאַדניאַ 43

רעווי־ און קאַמעראַל־טעאַטער

לייטונג: מ. בראָדערזאָן.

היינט, מאָנטאָג, פּינקטליך 9.30 אַ זייגער אָוונד

1 פּאַ שטעלונג פון גלענצענדען פּראָגראַם

האַטעל טערקאַליאַ

היינט, מאָנטאָג, זענען הנחה־בילעטען גילטיג.

אַ שרעקליכע פּאַסירונג

מיט אַן׳ענגלישען טוריסט און זיין שוועסטער.

אין דער אומגעגענד פון טרעטפאָרד אין ענגלאַנד געפינען זיך אונטערערדישע היילען, וועלכע ציהען זיך אויף פיל קילאָמעטער. די היילען זענען צווישען זיך פערבונדען מיט לאַנגע שמאָלע טונעלען.

די ראָזיגע היילען ווערען אָפט בעזוכט און געפאָרשט דורך היסטאָריקער און אַרכעאָלאָגען, וועלכע האַלטען, אַז זיי שטאַמען נאָך פון גאָר אַלטע צייטען און זענען בעוואוינט געווען דורך די מענשען פון דער שטיינערנער עפּאָכע. ביז היינט איז נישטאָ קיין גענויער פּלאַן פון די היילען, נישט פון די טונעלען און זעלטען ווער פון די טוריסטען עס רערוואַגט זיך אַליין אָהן אַ געניטען בעגלייטער צו מאַכען אַ בעזוך אין די היילען.

מיט אַ קורצער צייט צוריק איז קיין ענגלאַנד געקומען דער קאַפּיטאַן פון דער ענגלישער אַרמעי אין אינדיען וויליאַם אָרדזשיל. ער איז געווען אַ ליידענשאַפטליכער טוריסט און האָט בעשלאָסען צוזאַמען מיט זיין שוועסטער צו מאַכען אַ שפּאַציר אין די טרעטפאָרד־היילען.

רעכנענדיג דאָרט צו ווילען נישט לאַנג, האָט ער מיטגענומען אַ ריקע ליכט און עטליכע שאַכטעל זאַפּאַלקעס.

צופעליג האָט ער אין אַ געשפּרעך מיט זיינעם אַ בעקאַנטען דערצעהלט, אַז דאָנערשטאָג נאָכמיטאָג וועט ער מיט זיין שוועסטער מאַכען אַ שפּאַציר אין די היילען.

אינ׳ בעשטימטען טאָג האָבען זיי טאַקע געמאַכט דעם שפּאַציר. זיי האָבען זיך אַראָפּגעלאָזט פופצעהן מעטער טיף און זענען אַוועק גלייך מיט די נעררייטע שמאָלע סטעזשקעס. און זענען אָנגעקומען צו אַ רונדיגער הייל מיט פיל שטיינער.

דאָ האָט מיט׳ן קאַפּיטאַן געטראָפען אַן׳אומגליק. ער האָט זיך אָנגעשטויסען אויף אַ שטיין און איז אַוועקגעפאַלען, דערביי איז ביי איהם פון האַנד אַרויסגעפאַלען דאָס ליכט און פערלאָשען געוואָרען. דער קאַפּיטאַן האָט אָנגעהויבען צינדען איין זאַפּאַלקע נאָך דער אַנדערער נאָר דאָס ליכט נישט געפונען. דערווייל זענען אויסגעגאַנגען אַלע זאַפּאַלקעס, און די טוריסטען זענען געבליבען אין דער פינסטער אָהן אַ מעגליכקייט אַרויסצובעקומען זיך פון הייל.

ביינאַכט, ווען דער קאַפּיטאַן מיט זיין שוועסטער זענען נישט געקומען אַהיים, האָבען די היימישע אָנגעהויבען זיי זוכען. מ׳האָט מיטגעטיילט דער פּאָליציי, און אַז במיטגעטיילט וועגען דעם געשפּרעך וואָס דער קאַפּיטאַן האָט געהאַט מיט זיין פריינד, מ׳האָט צוזאַמענגענומען אַ גרויסע אָפּטיילונג וועגווייזער מיט שטאַרקע עלעקטרישע פּראָזשעקטאָרען און זיך געלאָזט זוכען די פערשוואונדענע. אַ גאַנצער מעת־לעת האָט גערויערט ביז מ׳האָט זיי צופעליג געפונען. ביידע זענען געווען אויסגעמאַטערט אָהן כוחות. דער קאַפּיטאַן איז אינגאַנצען גרוי געוואָרען און זיין שוועסטער האָט בעקומען אַ נערווען־ערשיטערונג און מ׳האָט זי געמוזט באַלד אָפּפיהרען אין אַ שפּיטאָל.

ביידע האָבען געהאַט דעם אוינדרוק, אַז זיי געפינען זיך אין הייל שוין אַ וואָך צייט און זענען געווען זיכער, אַז מ׳וועט זיי קיינמאָל נישט געפינען און זיי וועלען דאָ אויסגעהען פון הונגער.

——:o:——

לאדז. 17 סעפטעמבער 1928

„נייער פאלקסבלאט“

לאדז. 17 סעפטעמבער 1928

דער דיספוט וועגן רהיין־געביט.

די סענסאציע פון היינטיגן צונויפטרעף אין זשענעוו איז די פראגע, וועלכע רייטשלאנד האט אויפגעהויבן — די עוואקואציע פון רהיין־געביט פאר'ן טערמין. ווי באקאנט, האבן די זיגרייכע מלוכות: ענגלאנד, פראנקרייך, בעלגיען, יאפאן און איטאליען זיך פערזיכערט, אז רייטשלאנד זאל לאיאל און פינקטליך אויספיהרען דעם ווערסאלער טראקטאט דערמיט, וואס זיי האבן אקופירט מיט זייער מיליטער דעם רייטשען געביט ארום דעם טייך רהיין. לויט דעם ווערסאלער טראקטאט דארף די דאזיגע אקופאציע אויפהערען דעמאלט, ווען רייטשלאנד וועט האבען נאכגעקומען אלע איהרע פערפליכטונגען.

די רייטשע פאליטיק איז די גאנצע צייט געגאנגען אויף דער ליניע צו וועקען דאס יושר־געפיהל פון דער וועלט און די מחברים פון ווערסאלער טראקטאט צו רעדוצירען די געלד־פערפליכטונגען ביז צו דער מדרגה, אז רייטשלאנד זאל זיי קענען לאיאל נאכקומען. די פערבינדעטע מלוכות האבען זיך גענויגט איבערערען און דערפון שטאמט דער דאוס־פלאן, וועלכע האט די קאנטריבוציע צולעגט אויף אזעלכע ראטעס, אז רייטשלאנד זאל זיי קענען נאכקומען, וואס א יאהר ווייטער האט רייטשלאנד געדארפט צאהלען אלץ א גרעסערע ראטע ענטשעדיגונג.

רייטשלאנד האט געוויינט און געצאהלט ווי א פינקטליכער אבער הארטער בעל־חוב. דעם 1־טען סעפטעמבער איז געווארען 4 יאהר זייט רייטשלאנד צאהלט לויט'ן דאוס־פלאן און איצט אויפ'ן 5־טען יאהר דארף שוין רייטשלאנד צאהלען 2 און א האלב מיליארד מארק ענטשעדיגונג. רייטשלאנד האט איצט אונטערגענומען א פאליטישע אקציע אויף זעהר א ברייטען פערנעהם, אז די פערבינדעטע מלוכות זאלען עוואקוירען די אקופירטע רייטשע געביטען, דערביי האבען זיך די רייטשען פעררופען אויף אן אפמאך וואס זיי האבען געהאט אין טאש, א חוץ דעם ווערסאלער טראקטאט, אז די פערבינדעטע מלוכות וועלען מסכים זיין אפצוריינינגען דעם רהיין־געביט פריהער פאר דער פעסטגעשטעלטער צייט, אויב רייטשלאנד וועט זיך פיהרען סאליד און וועט פינקטליך צאהלען איהרע חובות, רייטשלאנד האט אנגעוויזען, אז זי האט נאך ביז איצט נישט פערפעהלט צו צאהלען קיין ראטע און, אז מ'קאן איהר נישט נאכווייזען עפיס א עלכעס, וואס קאן קאמפראמיטירען איהר סאלידקייט. די אקציע פון די רייטשע פאליטיקער איז אונטערשטיצט געווארען מצד דער גאנצער רייטשער פרעסע און געמאכט דעם געהעריגען איינדרוק אין דער וועלט.

דער דאזיגער טאראראם האט נישט געשמעקט די פערבינדעטע און דער געשיקטער פראנצויזישער פאליטיקער בריאן האט געפרובט אפצושוואכען די רייטשע אקציע מיט זיין לעצטער בעריהמטער רעדע אין גענף וועגען דער רייטשער בעוואכנונג.

סוף כל סוף איז אבער דאך געקומען דערצו, אז רייטשלאנד זיצט בעת מיר שרייבען די שורות צוזאמען מיט די 5 זיגער אין דער וועלט־מלחמה און אונטערהאנדעלט וועגען דער פארטערמיניגער אפריינינגונג פון דעם אקופירטען רהיין־געביט. דערביי שטעלט רייטשלאנד פאלגענדע פארערונגען: 1) דער אקופירטער געביט דארף בעפרייט ווערען פריהער, ווי דאס האט בעשטימט דער ווערסאלער טראקטאט, 2) עס זאל גענוי בעשטימט ווערען דער טערמין, ווען דער רייטשער געביט וועט בעפרייט ווערען און 3) די ענטשעדיגונגס־ראטעס, וועלכע רייטשלאנד דארף צאהלען, זאלען פערקלענערט ווערען.

דער שטאנדפונקט פון די פראנצויזען איז אבער אנ'אנדערער. מ'קאן מסכים זיין, אז דער אקופירטער געביט זאל פריהער בעפרייט ווערען אבער דאס אהן א טערמין און נאך בתנאי, אז רייטשלאנד זאל איצט מיטאמאל בעצאהלען אזא סומע, וועלכע זאלען קלעקען פאר די פערבינדעטע צו צאהלען זייער פעלינג־געווארענעם מלחמה־חוב אין אמעריקא. דאס געלד זאל רייטשלאנד נעהמען פון א הלואה, וועלכע זי וועט בעקומען אין אמעריקא אדער נאר אייראפא.

פראנקרייך שטעלט נאך געוויסע בעדינגונגען אומגעגליך צו מאכען דעם „אנשלוס“ פון רייטשלאנד מיט עסטרייך.

דער דאזיגער גרויסער פאליטישער דיספוט קומט איצט פאר אין גענף און וועט די נאהענטסטע טעג ענטשיידען ווערען.

פוילען איז אונדירעקט אויך פעראינטערעסירט אין דער דאזיגער פראגע, ס'האנדעלט זיך וועגען דעם, אז דאס אקופאציע־מיליטער אין רייטשלאנד איז געווען א געוויסע זיכערקייט, אז די רייטשען זאלען נישט אנפאלען אויף די פוילישע גרעניצען, הייל דער לאקארנא־אפמאך איז פוילען נישט גענוג. די פוילישע פאליטיק געהט דעריבער אין דער היכטונג פון שטעלען רייטשלאנד נאך א בעדינג, אז דער לאקארנא־אפמאך זאל זיך אויך פערברייטערען אויף די רייטשע מזרח־גרעניצען.

פ. ב.

די יודישע לאגע אין רוסלאנד, ליטע און פוילען.

רעפעראטען אויף דער לאנדאנער הילפס־קאנפערענץ.

(קארעספאנדענץ צום „נייעם פאלקסבלאט“).

אין דער קאנפערענץ פון די יודישע הילפס־ארגאניזאציעס זענען געהאלטען געווארען עטליכע אינטערעסאנטע רעפעראטען וועגען דער לאגע פון די יודען אין די מזרח־לענדער.

דער מיטארבייטער פון דער יודישער טעלעגראפען־אגענטור ה' ב. סמאלאר, וועלכער האט פערבראכט א לענגערע צייט אין רוסלאנד, האט געהאלטען אנ'אויספיהרליכען רעפעראט וועגען דער לאגע פון דער יודישער בעפעלקערונג אין פערשידענע טיילען פון סאוויעט־רוסלאנד. די לאגע פון די יודען אין סאוויעט־רוסלאנד האט זיך בעדייטענד פערערגערט זייט די רעגירונג האט אנגעהויבען שטארק צו בעקעמפען דעם פריוואט־האנדעל. מיט 2 יאהר צוריק האט זיך נאך געקענט דאכטען, אז מען וועט זיך קענען בעגעהען אהן דער הילף פון אויסלאנד. איצט אבער איז די נויט אזוי גרויס, אז די הילף איז געווארען דרינגענד. אין איצטיגען מאמענט לעבען אין סאוויעט־רוסלאנד אנ'ערך א מיליאן יודען, וואס האבען נישט קיין פרנסה, מעהרסטענטיילס אין דער גרעסטער נויט. כמעט דער איינציגער מקור פון חיונה פאר די דאזיגע מענשען זענען די שטיצע־געלדער פון זייערע קרובים, אדער געזעלשאפטליכע אינסטיטוציעס אין אויסלאנד.

בעטראכטענדיג די לאגע פון די יודען אין סאוויעט־רוסלאנד, מיינט ה' סמאלאר, דארף מען בעזונדער בעהאנדלען: 1) די לאגע פון די יודען אין די גרויסע שטעט, 2) די לאגע פון די קליינשטעטלדיגע יודען, 3) די לאגע אין די יודישע קאלאניעס.

אין די גרויסע שטעט איז א טייל פון דער אינטעליגענץ בעשעפטיגט אויף מלוכה'שע פאסטענס, דער „רעושים פון עקאנאמיע, וואס ווערט דורכגעפיהרט דורך דער רעגירונג, ברענגט צו צאהלרייכע רעדוקציעס פון בעאמטע, פון וועלכע עס ליידען אין דער ערשטער רייה די יודען, אויב די גייסטיגע ארבייטער וועלען נישט אריבער צו פיזישער ארבייט וועט זייער לאגע זיין קריטיש. אלס אילוסטראציע פון איצטיגען מצב קאן דינען דער פאקט, וואס אין בערדיטשעוו אליין, זענען שוין זייט 2 יאהר פעררעגיסטרירט 3000 יודישע ארבייטסלאזע. די לאגע פון דער יודישער אינטעליגענץ אין די קליינע שטעטלעך איז אויך שלעכט. די סאוויעטישע רעגירונג האט, ווי בעקאנט, אויסגעארבייט א פלאן אויף פינף יאהר צו אינדוסטריאליזירען רוסלאנד. ה' סמאלאר דערצעהלט, אז ארומרעדענדיג דעם פלאן מיט א הויכען סאוויעטישען בעאמטען, האט ער פארגעלעגט צו בויען א רייהע פאבריקען אין 10 שטעטלעך מיט א יודישער בעפעלקערונג און צו פעראינטערעסירען מיט דעם ענין די אמעריקאנער יודען, וועלכע וואלטען געשיקט מאשינען א. אז. וו. דער בעאמטער האט אבער אפענהערציג ערקלערט, אז הוות די דאזיגע יודישע שטעטלעך געפינען זיך זעהר נאהענט צו דער רומענישער און פוילישער גרעניץ, וויל דעריבער די סאוויעטען־רעגירונג דארט נישט בויען קיין פאבריקען.

ה' סמאלאר האט זיך אויך אפגעשטעלט אויף דער לאגע פון די יודישע קאלאניעס, זייער לאגע איז לעצטענס פערערגערט געווארען, צוליב דער אומגערעטעניש, די קאלאניסטען זענען אבער מוטיג און האפען אין קומענדען יאהר צו בעקומען בעסערע רעזולטאטען, וואס איז שייך ווייטערע קאלאניזאציאנס־שטחים, איז אויך אויף אוקראינע שווער צו געפינען פאר דעם צוועק פאסיגע ערד־שטחים און דעריבער האט מען זיך געווענדעט צו בירא־בידזשאן, הגם דארט איז דער באדען טייל־ווייז בלאטיג און ווינציגער צוגעפאסט צו קאלאניזאציאנס־צוועקען.

אין אלגעמיין איז די לאגע פון דער יודישער בעפעלקערונג אזוי שארף, ווי אין יאהר 1921. די אוקראינער יודען ווארט א שווערער ווינטער און זיי לעבען מיט פיל האפנונגען אויף דער הילף מצד זייערע ברידער אין ענגלאנד און אנדערע לענדער, וואס דארף געפיהרט ווערען אין א נאך ברייטערן פערנעם ווי ביז־איצט.

דער געוו. מיניסטער פאר יודישע אנגעלעגענהייטען אין ליטע ד"ר ראזענבוים האט אויף דער יודישער הילפס־קאנפערענץ אין לאנדאן געהאלטען א רעפעראט וועגען דער לאגע פון ליטווישען יודענטום. שילדערנדיג די בעציהונג פון פערשידענע ליטווישע פארטייען צו דער יודען־פראגע, האט ד"ר ראזענבוים אויסגעדריקט זיין אנערקענונג פאר די גוטע טענדענצען פון ליטווישען פרעמיער־מיניסטער לגבי די יודען, ער האט אבער אנגעוויזען, אז די בעסטע אינטענצען פון פראפ. וואלדעמאראס ווערען צונישט צוליב דעם בולט'ען אנטיסעמיטיזם פון א גאנצען אדמיניסטראטיווען אפאראט די בעציהונג פון דער ליטווישער רעגירונג צו יודען קען בעצייכענט ווערען אלס „נישט גוט און נישט שלעכט“.

די עקאנאמישע לאגע פון די ליטווישע יודען איז ערנסט בעדראהט געווארען דורך דער פעסטיגקייט פון די ליטווישע קאאפעראטיווען, וועלכע גראבען אונטער דעם פונדאמענט פון יודישען מיטעלשטאנד, וואס בילדעט דעם גרעסטען טייל פון דער יודישער בעפעלקערונג. שטיצענדיג זיך אויף די פויערים און זייענדיג אנגעוויזען אויף זייער מיטהילף וויל נישט די רעגירונג זיי צו בעלאסטען מיט שטייערן און דעריבער פאלט דער גאנצער גרויסער שטייער־לאסט אויף די יודען. די שטייערן נעהמען צו ביי די יודען א גרויסען טייל פון זייערע הכנסות. דאס יודישע שול־וועזען איז דער איינציגער ליכטיגער פונקט אין דער שווערער לאגע. די ליטווישע רעגירונג סובסידירט די יודישע שולען אויף די זעלבע יסודות ווי די נישט־יודישע.

נאכדעם האט גענומען דאס ווארט הרב פראפ. משה שאר פון ווארשא, וועלכער האט אנגעוויזען, אז די גרעסטע שוועריגקייט, אויף וועלכער עס טרעפט זיך אן די יודישע בעפעלקערונג איז לויט זיין מיינונג די פסיכיק פון דעם פוילישען דור, וועלכער האט נאך דער בעפרייאונג איבערגענומען די נעגאטיווע שטריכען פון די הערשער, געגען וועלכע זיי האבען אזוי מוטיג געקעמפט. ווען פוילען איז נאך געווען פערקנעכטעט.

מארשאל פילסודסקי איז פראוואורפלאך און איז מעהר אדער ווינציגער גוט געשטימט צו די יודישע אינטערעסען. פראפ. שאר האט ווייטער געריהמט די טעטיגקייט פון אינערן־מיניסטער סקלארקאווסקי, וועלכער טוט אלץ, וואס עס איז אין זיין מאכט, כדי די יודען זאלען זיך פיהלען אלס גלייכבערעכטיגטע בירגער, מיט די פאליאקען אויף דער פוילישער ערד. גענ. סקלארקאווסקי בעמיהט זיך איינצופלאנצען דעם דאזיגען געדאנק אין זיינע אונטערגעארדנעטע.

געבענדיג אנ'אנאליז פון דערווירטשאפטליכער לאגע פון די יודען אין פוילען, האט פראפ. שאר אויפ'ן סמך פון א רייכען סטאטיסטישע, מאטעריאל, פעסטגעשטעלט, אז די לאגע פון יודישע מיטעלשטאנד האט זיך אין משך פון די לעצטע יאהרען בעדייטענד פערערגערט און ער פאלט אויך אין דער צאהל. איינע פון די סיבות פון דער דאזיגער ערשיינונג, האט ערקלערט פראפ. שאר, איז די זעלבע ווי אין ליטע, דער יודישער סוחר איז נישט בכח זיך ענטגעגענשטעלען דעם וואוקס פון די פוילישע קאאפעראטיווען. חוץ דעם ווירקט נעגאטיוו אויף דער ווירטשאפטליכער לאגע פון די יודען די טענדענץ פון דער איצטיגער רעגירונג צו מאנאפאליזירען געוויסע צווייגען פון דער ווירטשאפט ווי די פראדוקציע פון טאבאק־אויסארבייטונגען, אלקאהאל, שוועבעלעך און אנדערע. דאס שלאגט זיך אפ אויף די ארבייטס־בעדינגונגען פון די יודישע ארבייטער און האנדווערקער און פערערגערט די אלגעמיינע לאגע פון דער יודישער בעפעלקערונג. הרב שאר האט צום סוף אויסגעדריקט זיין אנערקענונג פאר די בעמיהונגען פון דער פעדעראציע פון די ענגלישע יודען צו שטיצען די פוילישע יודען און האט פערזיכערט, אז די יודען אין פוילען וועלען נישט פערגעסען די אונטערשטיצונג פון זייערע ברידער אין ענגלאנד. (יט"א).

אין קאמף געגע שפיאנאזש = בלבולים.

עפיזאדען פון א. גרוזענבערג'ס בוך „דער זמלחמה־פיבער“.

דעם 26־טען סענטיאבר, אין יאהר 1914, ווען לעבען דרוסקעניק איז געגאנגען א הייסער ארטילעריע־שלאכט, האט זיך אויפ'ן דאמף־מיהל פון שטעטלדיגען גביר טשעכאווסקי געהערט א פייף, וועלכער האט אנגעזאגט די ארבייטער צוצוטרעטען צו דער ארבייט. דאס איז געווען גענוג, אז אויפ'ן פראנט זאל זיך פערשפרייטען צווישען די סאלדאטען א קלאנג, אז טשעכאווסקי גיט געהיימע סיגנאלען דעם שונא.

דעם „שפיאן“ האט מען תיכף ארעסטירט און זיין פסק־דין איז שוין געווען קלאר. דער פארזיצער פון געריכט האט ארויפגעלעגט א רעזאלוציע, אז צום פראצעס ווערט אפילו קיין פערטיידיגער נישט צוגעלאזט. גרוזענבערג האט זיך וועגען דעם דערוואוסט און תיכף זעהען מיר איהם שוין אויפ'ן פראנט לעבען דרוסקעניק, דארטען, וואו עס קומט פאר דאס הייסע ארטילעריע־פייער. גרוזענבערג ווענדעט זיך צום הויפט־קריגס־פראקוראר, א. ס. מאקארענקא, וועלכער איז וויצע־דירעקטאר פון הויפט־קריגס־געריכטס־פערוואלטונג. נאך א סך מיה און ארבייט גיט זיך גרוזענבערגען איין צו פועל'ן, מען זאל איהם צולאזען אלס פערטיידיגער. צוויי טעג צייט ציהט זיך דער משפט. דער פארזיצער פון געריכט איז דער יעניגער, וועלכער האט אליין ארויפגעלעגט די חתימה נישט צוצולאזען צום דאזיגען פראצעס קיין פערטיידיגער. די לופט פון קריגס־געריכט איז אנגעפיהלט מיט יודען־שנאה. בעת די הפסקות האט מען נישט אויפגעהערט צו שרייען — מיליטער־לייט און סתם עולם — וועגען יודישער בגידה, יודישען שפיאנאזש, וועגען יודישער פלינקקייט צו פערשטעקען די שפורען פון זייערע פערברעכענס. נישט קוקענדיג אויף דעם אנטיסעמיטישען בעשטאנד פון געריכט און די שטימונג אין געריכט זאל, גיט זיך דאך איין גרוזענבערג'ן ארויסצורייסען טשעכאווסקי'ן פון די הענד פון מלאכי חבלה און צו צוקלאפען די בלוטיגע לעגענדע וועגען יודישען פערראט.

בעת די רוסישע ארמעי איז אפגעטראטען פון הארשע, האט מען אנגעלארען אין די וואגאנעס ווי שעפסען די ערוב'ניקעס (אלאושניקעס), וועלכע מען האט געהאלטען אונטער א שטרענגער וואך. צו די ערוב'ניקעס האט מען אריינגעטריבען אין די וואגאנעס נאך א סך ארעסטירטע אין בעשולדיגונג אין בגידה, אין שפיאנאזש — אלץ יודען.

א טייל פון זיי האט מען צוזארפען אין ווילנע, מינסק, פסקאוו א.א.וו. מען האט זיי אלעמען אריינגעווארפען אין די טורמעס — זקנים, פרויען און קינדער. א סך זענען געווען נישט נאר אהן דאקומענטען, נאר אפילו אהן אנ'אנגזייונג, פארוואס מען האלט זיי אונטער א וואך. איינגע פון דעם לעבעדיגען באגאזש, וועלכער האט דערגרייכט אין פעטראגראד, האט די מיליטערישע פראקוראטור איבערגעגעבען צום משפט.

איינער פון די שווערסטע ענינים האט זיך גערעכענט דער משפט איבער'ן יודישען שניידער האלצמאן, שוער צוליב דעם, ווייל די עדות זענען געווען קאזאקען, וועלכע האבען קאטעגאריש בעשטעטיגט, אז האלצמאן איז א שפיאן. יודישע פערטיידיגער האבען זיך איינער נאכ'ן אנדערען אפגעזאגט צו נעהמען אויף זיך אט דעם שהארבען משפט. האט עס גענומען גרוזענבערג.

צוויי קאזאקען האבען ערות געזאגט, אז געהעריג איבער'ן שטערטעל האבען זיי געזעהען ווי א רויך שטייגט פון א קוימען פון א הייזעל. די טיר אפען. — אריין אינעווייניג — קיינער נישטא. זענען זיי ארויף אויפ'ן בוידעם, האבען זיי דערזעהען האלצמאנען, ווי ער שטעהט צוגעטוליעט צום קוימען און ציטערט. האבען זיך די קאזאקען גענומען בודק זיין דעם בוידעם און געפינען אין דאך א לאך. קלאהר, אז האלצמאן איז א שפיאן. קען דען זיין א ספק, ווען צוויי רוסישע קאזאקען בעשולדיגען אנ'אומבעקאנטען פוילישען „ושיר“ — איינעם פון דעם שבט, וועלכער רעכענט זיך אפ אין דער שווערער צייט מיט'ן רוסישען פאלק, זיין ארמעי און מאכט.

גרוזענבערג דערצעהלט וועגען די ספיקות, וואס עס האט איהם בעהערשט, ווען ער האט איבערגעגעבן דעם דאזיגען שווערען משפט.

מען דארף לויפען!... אט דעם אומגליקליכען וועל איך נישט ראטעווען, זאל דאס הייסען, אז איך בין א דעזערטיר, אומגליך... לויפען, לויפען און זיך נישט אומקוקען!

אין מיר רעדט נישט קיין נערוועזיטעט, נישט קיין סענטימענטאליזם — האט גרוזענבערג געספק'ט אין יענע שעה'ן — נאר די ארגאנישע מורא פאר'ן טויט. איך בין תמיד געווען גרייט, ווי ווענינג עס זאל נישט האבען שאנסען מיין קליענט, שלאגען זיך פאר'ן לעבען, — נאר נישט אסיסטירען, ווייסענדיג פריהער, אז מיין ארבייט איז אומנוצליך. דער גורל האט מיר ביז איצט בענגעריגט: קיינמאל איז מיר נישט אויסגעקומען אויסהערען א טויט־אורטייל. אפליינגען דעם סענין? אויב אבער נישט — דארף מען דורכגעהן אפילו די אזיגע נישט־געפרובטע שרעקליכע ענויים.

אט מיט אזעלכע שווערע געדאנקען האט זיך ארומגעטראגען גרוזענבערג, ווענמען אויפ'ן לעבען איז שוין אויסגעקומען צו האבען אויף זיך די שווערסטע משפטים.

גרוזענבערג נעהמט אויף זיך לסוף דעם שווערען משפט, ווענדעט זיך צום פארזיצער פון געריכט וועלכער איז גראד א בעקאנטער גענעראל. דער גענעראל ענטפערט אבער קורץ: מען קען דעם משפט נישט אפלייגען. עס איז א געריכט פון מלחמה־פראנט און די שנעלקייט פון אויספיהרען א פראצעס איז איינע פון די הויפט־בעדינגונגען פון פראנט־קריגס־געריכט.

גרוזענבערג געהט אוועק אין היבארגער תפיסה זיך זעהען מיט זיין קליענט און טרעפט דארטען א גראהען משוגענעם יודען. אויף אלע פראגען ווייס דער יוד נישט וואס צו ענטפערען און שמייכעלט דערביי.

דער יוד דערצעהלט און שמייכעלט: געווען פערקיהלט, דאס ווייב איז קראנק אין שפיטאל, דערוויי... (ווייטער זעה 9־טע זייט).

שטעטעל'שער מסור

פער'מסר'ט יודען נאָכ'ן טויט.

איהר האָט שוין, אַמאָל געהערט אַזאַ זאַך, אַז אַ מענש זאָל מסר'ן נאָכ'ן טויט? — דאַכט זיך, אַז זינט די וועלט שטעהט, איז נאָך אַזאַ זאַך נישט פערלאָפען. אָבער דאָס, וואָס קאָן נישט פערלויפען אויף דער גרויסער, ברייטער וועלט, קאָן יאָ פערלויפען אין אַ קליינעם יודישען שטעטעלע אין פּוילען, אין ניי־שטעטעל.

ניי־שטעטעל, אַזוי הייסט דאָס ראָזיגע שטעטעלע, אין וועלכען די מערקווירדיגע געשיכטע האָט פּאַסירט, אַ שטעטעלע איז עס אַ קליינס, אַ פּיצעלס. אַז אַ יוד געהט אוים דריי טריט נאָך שמונה־עשרה אין ניי־שטעטעל ,דאַרף ער זיין פאָרזיכטיג און נישט מאַכען קיין צו גרויסע שפּרייזען, ווארים ער קען פערקריכען אויסער'ן שטעטעל. און אָט וועל איך אייך דערצעהלען פון דעם ראָזיגען שטעטעלע א געשיכטע, וואָס איז נאָר מויל און אויערען אויפצושטעלען.

וואָס איז געשעהן, ווילט איהר וויסען? — ביטע:

אין שטעטעלע ניי־שטעטעל האָט יאָהרען־לאַנג געוואוינט אַ יוד ר' חיים מסור ,פון דעם נאָמען אַליין קאָן מען זעהן, אַז ר' חיימש האָט ליב געהאַט צו מסר'ען. מילא. מסר'ן איז אַ יודישע זאַך, וועלכעס יודישע שטעטעל האָט נישט איהר אייגענעם מסור? אָבער ר' חיים פון ניי־שטעטעל איז געוועזען אַ מסור פון מסור־לאַנד, אַ געניאַלער מסור, וואָס די גרעסטע מוסרים פון אַלע יודישע שטעדט און שטעטלעך האָבען געמעגט ביי איהם הייצען אין אויוען ,פוצען די שטיוועל.

ביי די רוסען איז ר' חיים געווען אַ ספּעציאַליסט אויף פּריזיוויניקעס, דאָס הייסט, ער פלעגט נאָר מסר'ען די יונגעלייט, וואָס האָבען זיך געוואָלט בעפרייען פון מיליטער־דינסט. וויפיל מען זאָל זיך נישט האָבען אויסגעהיטען פון ר' חיים מסור, האָט ער פון אַל'ץ געוואוסט. און איז געקומען סוכות־צייט ווען יונגעלייט פלעגען גערופען ווערען צום מיליטער, האָט זיך פאַר ר' חיים'ען אָנגעהויבען דער סעזאָן. גלייך איז ער אַוועק צו די עלטערען פון די בעפרייטע יונגעלייט און אויפגעוואונגען אַ מי שברך:

— יעמוד, מורינו ר' לעמעל בן ר' נחום עקיבא פאַר אַנ'אויער!...

דאָס האָט געהייסען, אַז לעמעל דער זוהן פון ר' נחום עקיבא האָט זיך עפּעס געגראַבעלט אין אויער, וואָס אין דעם זכות איז ער בעפרייט געוואָרען פון מיליטער־דינסט .און דערפאַר דאַרף מען ר' חיים'ען בעצאָהלען.

אודאי האָבען טאַטעס געפּיוערט זיך ,געוויינט, געבעטען, אויפגעוויזען, אַז דער „אויער" איז נישט קיין „געמאַכטער" ,נאָר אַ „געבוירענער" — נאָר ר' חיים האָט נישט געוואָלט הערען:

— חיים'ען וועט מען די ציינער נישט פערדרעהען — האָט ער געזאָגט. — און אויב מען וועט נישט דורכקומען מיט גוטען, וועט דער בחור לעמעל אַוועק אין מיליטער און נאָך געהן אין טורמע פאַר גראַבלען זיך אין אויער...

אַ יוד איז ר' חיים געווען. דערביי האָט ער נעראַט זיינע פּרייזען. פאַר גראַבלען זיך אין אויער האָט ער גענומען הונדערט רובעל, פאַר אָנהויבען פלוצלינג הינקען אויף אַ פוס האָט ער גענומען הונדערט פופציג רובעל, פאַר דעם, וואָס ס'האַרץ הויבט פלוצלינג אָן קלאַפּען, האָט ער גענאָמען נאָך א פינף און צוואַנציגער, און פאַר בעקומען פלוצלינג אַ „יודישע קראַנקהייט" האָט ער גענומען די גאַנצע צוויי הונדערט רובעל.

און טאָמער האָט מע נישט געגעבען, איז ר' חיים נישט געווען קיין חזיר, ער איז אַוועק צום פּריזיוו דעם פּריסטאַוו, דערצעהלט די מעשה, און מען איז פערפוילט געוואָרען אין די קייטען.

אַז די דייטשען זענען אַריין אין פּוילען, און מען האָט אויפגעהערט נעהמען יונגעלייט אין מיליטער, האָט ר' חיים געענדערט זיין פריהערדיגע אַרבייט, אַוועקגעוואָרפען די פּריזיוויניקעס און גענומען זיך צו בראָנפען און שמוגעל. ער אַליין האָט מיט קיין בראָנפען נישט געהאַנדעלט, און קיין סחורות האָט ער נישט געשמוגעלט, ער האָט בלויז אַכטונג געגעבען אויף די יודען, פון שטעטעל, וואָס טרייבען בראָנפען און שמוגלען סחורות. און פאַר האַלטען דאָס מויל, האָט מען איהם געמוזט אָפּצאָהלען אַ נישטען פּרייז. ער איז געוואָרען אַ גאַנצער מחותן מיט'ן דייטש דעם קאָמענדאַנט, אַ גאַנצער שמעלקע מיט אַלע דייטשע וואַכמייסטערס, זשאַנדאַרמען און פּאָליציי־לייט. אַזוי האָט ער אָפּגעאַרבייט יאָהרען און זיך אָנגעזאַמעלט אַ גאַנץ שעהן פערמעגען, הלואי אויף אַלע יודען געזאָגט געוואָרען...

אַז די דייטשען זענען אַוועק און די פּאָליאַקען זענען געקומען צו דער מאַכט, האָט ר' חיים נישט אויפגעהערט זיין אַרבייט. נאָר אַזוי ווי אין שטעטעל איז צוגעקומען אַנ'אַנדער מסור, אַנ'אַגענט, אַ פּאָליאַק, וואָס האָט ביי ר' חיים'ען צוגענומען די גאַנצע פּרנסה ,האָט ר' חיים געמסר'ט אָהן גלאַט אַזוי זיך, צוליב ריינע ליבע צו דער ער האָט זיך שוין נישט געקענט אָפּגעוועהנען זיין בעשעפטיגונג. די געוואוינהייט איז אַ צו נאַטור.

אַזוי לאַנג האָט ר' חיים געמסר'ט, ביז ער איז געקומען אין דער עלטער. פלוצלינג קראַנק געוואָרען און דאָס מויל איז איהם געוואָרען פּאַ לזיירט ,געליימט. — אין שטעטעל איז געווען אַ שמחה. יודען האָבען געטרינקען לעקעך און פען, געוואונשען זיך מזל־טוב און געשיקט זיך קוגעל איינער דעם אַנדערען ,ווי ביי יעדער ש נאַטירליך ,האָט מען געזעהן אין דעם גאָט'ס אַ פערדינטע שטראָף .דערפאַר, וואָס אַ גאַנץ בען האָט דאָס מויל געזינדיגט, געמסר'ט איז עס אויף דער עלטער פערשטומט געוואָרען ר' חברה־קדישא לייט איז נאָר געווען די גרוים. איינגיכען וועט דער מסור מסתמא צוכ אַנ'אויג ,און מען וועט איהם שוין לערנען ארץ.

דער איינציגער, וואָס האָט זיך נישט פרייט מיט ר' חיים'ס קראַנקהייט ,איז געווען רב פון שטעטעל. ער האָט פערשטאַנען, אַז כען וועט דער יוד נעבעך מוזען אַוועק פון א וועלט ,שטעלען זיך אויף יענער וועלט פאַר'ן ריכט, און דעם רב האָט נעבעך אַ שרעק כאַפּט: — וועה, וועה, ווי אַזוי ידערלאָזט דאָס ,אַז אַ יוד זאָל אַוועק פון דער וועלט זינד'יגער?...

אמת, ער האָט אַ גאַנץ לעבען שלעכטס טון, אָנגעטון צרות, געפּייניגט, אָבער אַ יוד דאָך פאָרט אַ יוד ,אַפילו דער ערגסטער יוד תשובה טון פאַר'ן טויט .האָט דער רב גענומען שמש, אַוועקגעשיקט צו ר' חיים מסור, און געלאָזט זאָגען, אַז אויב ער וועט תשובה וועט ער איהם אַנטקעגען קומען .ר' חיים מסור נישט געוואָלט הערען אַפילו פון קיין תשובה. לעצטע קרעפטען האָט ער אַרויסגעשטאַמעלט — זאָגט דעם רב, אַז איך בין געווען א און אַ מסור וועל איך בלייבען. אַפילו נאָכ'ן העל' איך מסר'ן...

(סוף קומט)

ג. קופּער

Dr. med. H. Lubicz

צעגעלניאַנאַ 43, טעל. 34-41

ספּעציאַליסט פאַר הויט, ווענערישע און מענער־שוועכע קראַנקהייטען. מיט היילונגס קווארץ לאָמפּען (האָר אויספאַל)

צוריקגעקעהרט

נעהמט אָן פון 8–10 און פון 5–8 אָוונד.

Dr. H. WOŁKOWYSKI

צוריקגעקעהרט

— און איבערגעצויגען אויף —

צעגעלניאַנא 25, טעל. 26-87

ספּעציעל ארצט פאַר הויט און ווענערישע קראַנקהייטען, מענער־שוועכע, אַלע ארט אנאַליזען, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ־שטראַהלען.

נעמט אָן פון 8–10 פריה, 12–2 נ.מ. און פון 4–8 אָוו.

בעקאַנטמאַכונג.

דערמיט האָב איך דעם כבוד מיטצוטיילען, אַז מיין פריזיער־אַנשטאַלט אויף צעגעלניאַנא 35 איז געוואָרען גרינדליך רעמאָנטירט און פערזעהען מיט די נייעסטע טעכנישע איינאָרדנונגען. נייער סאַלאָן פאַר דאַמען. ערשטקלאַסיגע פּאַך־קראַפטען. גלייכצייטיג מאַך איך בעקאַנט, אַז פרל. מאַריליא איז שוין צוריקגעקומען פון אורלויב. עמפּפעהלענדיג זיך ווייטער דער געעהרטער קונדשאַפט, צייכען איך מיך מיט אַכטונג

. FISZER, Cegielniana 35

אין דער 7-קל. שולע

פון ש. זשעלאַנקא

68/70 ווסכאָדניא 68/70

(דורכגאַנג דורך פּעטריקאָווער 44/46)

ווערען אָנגענומען שילער פון 6 יאָהר אָן און ווערען פאָרגעברייט אין אַלע העכערע מיטעל־שולען.

אַ ספּעציעל געוויכט ווערט געלייגט אויף די העברעאישע שפּראַך און אויף אַלע יודישע למודים. 98

נייה־מאַשינען

געדענקט איינמאָל פאַר אַלעמאָל, אַז נור אין דער אַגענטור ביי שטשענשליווי בעקומט איהר די בעסטע נייה־מאַשינען אויף גוטע בעדינגונגען, געדענקט די אַדרעס

אַלעקסאַנדריסקא 27 (מרדכי נבאי'ס גאַס) שטשענשליווי

בעמ.: 31ער קניה־הייבער די בעסטע. רעפּעראַטור אויף דער שטעל

טליתים־פאַבריק

אויסאַרבייטונג פון וואָלענע, האַלב־וואָלענע, זיידענע טליתים כמו טערקישע, ווי אויך טליתים־קטנים, הורט אין דעטייל מיט אויספערטיגונג, אויך גאַרטלען, שפּאַניע און ציצית, צו בעקומען ביליגער ווי איבעראַל

ביי א. ח. ציטרינאָווסקי, קאַמיענגא 1

אין 2. טויער, פּאַרטער. קומט און איבערצייגט אייך

עמ.: ס'ווערען אויך אָנגענומען אַלטע טליתים צום וואַשען

די פירמאַ

„Pianola"

עמפּפעהלט אַ גרויסען אויסוואַהל

פון פּיאַנינאָס און פאָרטעפּיאַנאָס

פון די פירמעס: שטיינוויי עט זאָהן, ניו־יאָרק; זיילער, שרעדער, קוואַנט, שטיינהילבער, אַרנאָלד, פּיבּיגער, ווי אויך פערשידענע אַנדערע נייע און געברויכטע

אַלעע 1-טער מאַי 4, פראָנט, 2 שטאָק

אינהאַבער ש. שטורם.

וועגען אַלערליי

געריכטס־ און שטייער־אַנגעלעגענהייטען

רעקורסען, אַפּעלאַצ'יעס, שותפות־אַקטען

אינפאָרמירט, שרייבט און ערלעדיגט פאַכמעניש און ווירקזאַם

דאָס ביטשריפטען־ביורא

J. BIGIELAJZEN

קילינסקי־גאַס 126 (פראָנטגעוועלב).

וואָרנונג!

אַזוי ווי עס האָבען זיך בעוויזען אין שטאָט פערשידענע נאָכגעמאַכטע פעלד־בעטען, מאַך איך בעקאַנט דאָס געעהרטע פּובליקום, אַז די עכט־פּאַטענטירטע **בעטען** עכט־פּאַטענטירטע

זענען פערזעהען נאָר מיט דער שוץ־מאַרקע

PALMA-PATENT

פאַר וועלכע מיר זענען פעראַנטוואָרטליך ביז 3 יאָהר.

— צו בעקומען אין אַלע געשעפטען. —

אויסערדעם, בעזיצען מיר שטענדיג אויף לאַגער אין אַ גרויסען אויסוואַהל ניקעל־בעטען, אַמעריקאַנקעס, ניקעל־קינדער־בעטען, קינדער־וועגעלעך, טיש־בעטען, קינדער־בענקעלעך מעטער־מאָס, אויף רעדלעך.

מאַטראַצען געבעטע, שאַטקאָווע און קאַנאַדיסקע.

קאָזעטקעס און טאַפּטשאַנעס.

בעמ.: בעטלעך מיט ווענטלעך ווייס אָדער ברוין 17 זל., פּאָלאָווע־בעטלעך 14 זל. רעעלע בעהאַנדלונג. :: פאַבריקס־פּרייזען. :: זעמטליכע רעפּעראַטורען.

הורט! **לאָדז, פּאָלנאָצנא 24, טעל. 31-85.** דעטייל!

אַ מביליגסטען און אויף די בעקוועמסטע בעדינגונגען!

קען מען קויפען אַלערליי

פעל־ץ־ווארען

נאָר ביי דער לאַנג־יעהריגער פירמע

ל. ב. פּעפּער, 42 ווסכאָדניאַ 42.

בעמערקונג: די קירזשנער־ווערקשטעל אויפ'ן אָרט. די אַרבייט ווערט אויסגעפיהרט פּינקטליך און רעעל.

שלאָפצימער

מעבעל־צימער

קינדער־צימער

ווי אויך פּערצעליע: קליינע מעבעל עמפּפעהלט די בעקאַנטע

מעבאַנישע מעבעל־טישלעריי פון

שופּמאַן עט קאַמפּ.

ווסכאָדניאַ 64 אין הויף.

בעמ. ספּעצ. פּון. גרעסטע אויסוואַהל פון מעבעל אויף שיפצאָהלונגען.

Dr. med. BRAUN

וואוינט יעצט

6־טען שערפּיען 1

(בענעדיקטאַ) טעל. 40-26

ספּעציאַל־ארצט פאַר הויט. און ווענערישע קראַנקהייטען און מענער־שוועכע

נעמט אָן פון 9–11 פריה און פון 5 ביז 8 אָוונד.

MIEJSKI KINEMATOGRAF OSWIATOWY

Wodny Rynek (róg Rokicińskiej) tel. 18-26

Dojazd tramwajami 16 i 10.

Od wtorku, dnia 11-go do poniedziałku, dnia 17-go września 1928 r. włącznie.

Pierwszy raz w Łodzi

Henryk IV

(Le Vetr Galant)

W 15-tu aktach podług dzieła PIOTRA GILLES'A.

W rolach głównych: Almé Simon Girard, Claude Merelle Heribel, e Guingand, Mac Erickson i Albert Meyer.

Następny program:

Bohaterskie serce

Film harcerski.

W poczekalniach kina codz. do g.22 audycje radjofonicz

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען

און דענטיסטישער קאַבינעט.

בושעזשינער 11, טעלעפאָן 37-63

אָפען פון 9 פריה ביז 7 אָוונד.

ד"ר וואָלינסקי נאָז, האַלז און אויערען קר.	4—3
ד"ר קערשנער קינדער קראַנקהייטען	11-9 3-4½
ד"ר שיפּמאַן אינערליכע קראַנקהייטען	1—11
ד"ר רובינשטיין הויט און געשלעכטס־קר.	12½- 1½
ד"ר שמירגעלד נערווען און גייסטיגע קר.	1- 2
ד"ר גאָלדבלאַט אויגען־קראַנקהייטען	12½—½
ד"ר עליאַסבערג כירורגישע קראַנקה.	2—1
ד"ר בערנסאָן פרויען און געבורטס־הילף	4—3

פּסיכאָ־טעראַפּיע, שפּראַך־שטערונגען ווי שטאַמלען א. א. וו. פּאָקען־שטעכ'ען, קינסטליכע בערג־זון־בעשטראַהלונג איינשפּריצונגען, מאַסאַזשען, עלעקטריזאַציע, אָפּעראַציעס. אויף פערלאַנג — היזיטען אין שטאָט. — אין לאַבאָראַטאָריום ווערען אָנגענומען אַלע אַרט אַנאַליזען, ווי אויך פלעגמע און בלוט

אימפּונגען נעגען שקאַרלאַטין.

ד"ר לאַזשינסקי סטאָראָפּאָלסקא

צאָהן־ארצט 10—1 3 6

קינסטליכע ציינער, קאָראָנען, פּאָמבען א. א. וו.

די לעטשניצע איז אויך שבת און זונטאָג.

Dr. med. E. Szereszewska

CEGIELNIANA 66, telefon 65-45.

קינדער־קראַנקהייטען

נעמט אָן פון 12–1 און פון 4–6 נאָכמ. 888

פערקויפט צום טייוועל.

(34

(ראמאַן).

— ס'ארע עקעלהאַפטער אלטער! - האָט מינע אַרויסגעשעפּעשעט.

זי איז אַזוי שטאַרק איבערגענומען געוואָרען פון זיין אויסזעהן, אַז זי האָט פּלוצים פערגעסען אין איהרע שרעקען.

— וואָס איז, איהר האָט איהם קיינמאָל נישט בעגעגענט? — האָט קליין אַ פרעג געטון.

— קיינמאָל נישט!

— איך האָב דאָך אָבער געהערט, אַז ער איז אַ נאָהענטער פריינד פון אייער מוהמען?

— איך ווייס עס נישט. זי האָט וועגען איהם גערעדט זעהר זעלטען... זעהר זעלטען דערמאָנט זיין נאָמען.

קליין איז אַנטשוויגען געוואָרען, און זיך פערטראַכט וועגען דער דאָזיגער נייער אונערוואַרטעטער ידעה.

מינע און טאַליע האָבען אומרוהיג אַכטונג געגעבען אויף איהם.

— אייך איז געלונגען אפשר צו דערגיין עפּיס נייעס? — האָט מינע ציטערדיג אַ פרעג געטון.

— דערווייל גאָרנישט... נאָר איך פערליר נישט די האָפענונג, — האָט קליין אַ שמייכעל געטון — איך גלויב, אַז איהר האָט נישט פערלוירען דעם צוטרוי צו מיר? איך פיהל צו אייך אַ שטאַרקע צוגעבונדענקייט — איהר ווייסט דאָך!

— אַ, יאָ, איך ווייס עס! ס'איז דאָך אָבער אַזוי שווער צו האָפען, אַז אַבסאָלוט אַלץ איז געגען איין... וועל קאָנען זעהן אינגיכען הארי'ן?

— זעהר שנעל! איך וועל זיך אַליין היינט מיט איהם זעהן. איך וויל פאַר איהם קריגען אַ גוטען אַדוואָקאַט, וואָרום פערטיידיגען איהם אויפ'ן געריכט וועט זיין נישט פון די לייכטע זאַכען. אי-בעריגענס בין איך כמעט ווי איבערצייגט, אַז מיר וועט געראָטען צו געפינען די פערברעכער פריהער, און אויסלייזען פּאַרמאַנען פון געריכט.

מינע האָט אַראָפּגעלאָזט דעם קאָפּ און געשוויגען עטליכע מינוט.

— און דאָס איבעריגע... דער קישען? —האָט זי אַרויסגעשעפּטשעט.

— אין דער היגזיכט קאָן איך אייך איינגאַנצען בערוהיגען — האָט קליין געזאָגט אַ ליגען — מיר האָבען אויפ'ן קישען געפונען אָפּדרוקען פון פינגער. ווי איהר זעהט, איז עס אַ בולט'ער בעווייז, אַז די אויפשריפט האָט געמאַכט נישט אַ גייסט, נאָר אַ לעבעדיגער מענש. געשפּענסטער, פערשטעהט איהר מיר, לאָזען געוועהנליך נישט איבער קיין אָפּדרוקען פון פינגער! — האָט ער מיט אַ שמייכעל צוגעגעבען.

פאַר זיך האָט ער אָבער אַ טראַכט געטון:

„וואָס, אַ שטייגער, וואָלטען עס געטענה'ט די „גרויסע קעפּ" פון אויספאָרשונגס-אַמט, ווען זיי העדען מיך אַזוי רעדען! איך בין דערגאַנגען דער-צו, אַז איך זאָג ליגען ביי עדות, און איך בעמיה זיך צו געפינען אַ גופען אַדוואָקאַט פאַר אַ מענשען, וועלכען איך גופא בעשולדיג אין א מ: רד! אַ פיינער געהיים-אַגענט בין איך, מ'קאָן נישט זאָגען.

די אויגען זיינע האָבען זיך בעגעגענט מיט טאַליעס אויגען, און האָט אַרויסגעלייענט פון זיי מיטגעפיהל און סימפּאַטיע.

די געפיהלען האָבען אין איהם אָנגעהויבען צו פערטונקלען דעם שכל, און ער האָט אין די געדאַנקען געפרעגט ביי זיך, צי איז עס דערלויבט פון פּראָפעסיאָנעלען שטאַנדפונקט צו... בעטען ביי אַ מיידעל זי זאָל איהם בעשטימען אַ ראַנדעוואו.

— — — — — — — — — — —

דריי אזייגער האָבען זעקס פערזאָן, וואָס זע-נען אָנוועזענד געוועזען אויף דער לויה פון דער פרוי מרים וו"ס, זיך צוזאַמענגעטראָפען אין קאַבינעט פון נאָטאַר זאַרעמבאַ.

— איך האָב אייך אַהער געבעטען, פרוי טשי-זשעווסקאַ, דאָ אָנוועזענד צו זיין ביים לייענען די צוואה—האָט זאַרעמבאַ געזאָגט, פונאַנדערוויקלענדיג די פּאַפּירען — מחמת די געשטאָרבענע פרוי ווייס האָט אין אייך נישט פערגעסען פאַר'ן טויט.

די טשיזשעווסקאַ האָט שווייגענדיג אַ שאָקעל געטון מיט'ן קאָפּ.

קליין האָט אויף איהר גוט אַכטונג געגעבען:

צי האָט זי געוואוסט, אַז אויף איהר איז פער-שריבען פינף טויזענד דאָלאַר? — האָט ער ביי זיך געפרעגט.

אויף איהר שטיינערנעם פּנים איז גאָרנישט געווען צו בעמערקען.

אפילו ווען זאַרעמבאַ האָט אין אַ ווייַלע אַרום איבערגעלייענט דעם פּאַראַגראַף וועגען די פינף-טויזענד דאָלער האָט זי נישט אַרויסגעוויזען קיין סימנים פון איבעראַשונג אָדער פרייד, איהר גע-זיכט איז געבליבען פערגליווערט, ווי געווען.

זאַרעמבאַ האָט מיט אַ מין ניגון איבערגעליי-ענט די לעצטע פונקטען פון דער צוואה, צוזאַמענ-געלייגט פון פּאַפּירען און אַריינגעטון זיי אין אַ קאָנווערט.

דער פאָלקאָווניק גווינט האָט געמאַכט אַנ-אומצופרידענע העוויה און אַרויסגעברומט:

— צו צוויי הונדערט פופציג דאָלאַר פאַר'ן נאָטאַר און פאַר מיר! דאָס איז גאָר נישט קיין סך! אפשר קומט עס אַזוי?

— אונז קומט נישט מעהר!—האָט זאַרעמבאַ טרוקען בעמערקט.

(פאָרטזעצונג קומט).

Gimnazjum męskie

z prawami gimnazjów państwowych

L. SZAKINA w ŁODZI.

18 PIOTRKOWSKA 18

גוסט. איינשרייבונגען פון נייע שילער נעמט אָן די קאַנצעלאַריע פון גימ-נאַזיום פון 10 ביז 12 און פון 6 ביז 8 אָוונד.

בימעס פון נייע שילער נעמט אן די קאַנצעלאַריע פון גימנאַזיום פון 10 ביז 12 פאַרמיטאָג און פון 6 ביז 8 אווענד.

עס ווערען אָנגענומען אָנפענגער (פון 6 יאָהר אָן אָהן שום פאָרבערייטונג.

מאַסאַזש- און הייל-גימנאַסטיק-שולע און קאַבינעט

פון דר. מעד.

ב. שמירגעלד

צעגעלניאַנאַ 6, טעל. 51-29

[illegible]

ווינגש שוועבע קינדער (גראָפען)

[illegible]

עמפפאַנג פון 3—5 נאָכם

לעטשניצע

פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען

און ערצטליך-דענטיסטישער קאַבינעט

זגיערסקאַ 17 טעל. 16-33.

ד"ר ראַקאָווסקי	נאָז האַלז, אויערן קר.	11—10 8—5 7—6
ד"ר רוזשאַנער	הויט און געשלעכט קר.	11—10 1—2
ד"ר גאָלדשטיין-פּאָלאַק	אויגען-קראַנקהייטען	1—2 6—7
ד"ר יוסטמאַן	נערווען קראַנקהייטען	12—2
ד"ר ראָזענצווייג	קינדער-קראַנקהייטען	10—12 4—5
ד"ר פּאָפּירני	פרויען און געבורטס-הילף	1-11½ 5—6
ד"ר קאַגאַנער	כירורגישע-קראַנקהייט. 4-5	1—2
ד"ר ווייסבערג	אינג. מעדיצ., לונגען-קר. 11-1	5½—7
ד"ר סאָבעל	רענטגען	10—12 4—6
אַ. גראָדזענסקי	צאָהן-ארצט	3—7
ז. ראָזען	צאָהן-ארצט	9—2

[illegible]

א רענטגען-אינסטיטוט

[illegible]

די לעטשניצע איז אויך אָפען זונטאָג.

ווזיט אין דער שטאָט.

ערצטליך-קאסמעטיש. גאבינעט

פרל. ם. מאַרקוס נעהמט אָן פון 5—7 אָווענד

פון באָרד

צו פערמיטען פערשידענע וואוינונגען, 1 צימער און קיך 2 צימער און קיך מיט בעקוועמליכקייטען, אויף יעראַזאלימסקאַ 6 ערפאַהרען ביי

ש. פּריזאַנט, ברזשעזשינער 10

אויף ראַטעס!!!

אויבער-העמדער

און נאַכט-העמדער

פון פּאַפּעלין, זעפיר און אַנדערע שטאָפען

צו בעקומען אין דער ערשטקלאַסיגער פּראָצאָווניע פון

J. WOROBIEJCZYK

41. KILIŃKSIEGO 41

אל תתהלל ביום מחר!!

כי לא תדע מה ילד יום.

לייג נישט אָפּ אויף מאָרגען

נאָר, אַז דו דאַרפסט ערלעדיגען סאַנדאַווע זאַכען זאָלסטו גלייך קומען צו לויפען אין ביוראָ

פעטריקאַווער 17 דורכגאַנג זאַכאָדניאַ 52

וואו ס'ווערט ערלעדיגט און געוויסענהאַפט געשריבען לויט'ן אוסטאַוו אַלערליי בּיטעס, קלאַגזולעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען, אַפּעלאַציעס ציווילנע און קאַרנע אַפּאַ-זיציעס, אַדוואַלאַניעס, רעקורסען וועגען דירה אין אורזשאָנד-ראַזיעמטשי, וועגען פּעסער אין קאָמיסאַריאַט-רזשאָנדו און אַלע פּאָליציי-בעצירקען, אַקטען אינטערציזיעס, אַקטע דאַראַ-וויזנעס, קאַרנע ספּראַווס, ווי אויך אי-בערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען. ספּעציאַליסט פון שותפות-אַקטען. מיט אַכטונג

י. מאַנעלאַ רעכט-קאָנסולענט.

LEKARZ-DENDYSTA צאָהן-ארצט

Jakòb Karmazyn

2 פּאָלודניאָוואַ 2

צוריקגעקעהרט.

Dr. med.

J. Herszfinkiel

ZAWADZKA 15, TEL. 11-87

קינדער-קראַנקהייטען

נעמט אָן פון 8—10 פאַרמיטאָג און פון 3—5 נאָכמיטאָג

LEKARZ DENTYSTA צאָהן-ארצט

St. GELBERG

זאַכאָדניאַ 15, טעל. 08-31.

צוריקגעקעהרט.

היילט גאַנץ פערנאַכלעסיגטע צייהן- און מונד-קראַנקה. צאָהן-ציהונג אָהן שמערצען, היילט מיט ליכט-בעשטראַה-לונג, ספּעציעלער לאַבאָראַטאָריום פון קינסטליכע צייהן. נעהמט אָן פון 9—7 אָוונד.

די אוקראאינערין זאגט:

מיין וועש איז שטענדיג בלענדענד ווייס, ווייל זייף קלויב איך אויס זעהר פאָרזיכטיג און שטענדיג אליין.

דער זייף מוז מיין וועש שוינען, זיין שפּאָרעוודיג און ביליג

איך קלויב אויס שטענדיג נאָר

MYDŁO JELEŃ SCHICHT

7-io KL. SZKOŁA POWSZ. № 26

IZAAKA GOLDBERGA (Aleja I-go Maja 16).

די שולע האָט אַ דאַנק איהר פּרוכטבאַרע טעטיגקייט אויפ'ן געביט פון יודי-שען חינוך אין משך פון איהר פיל-יעהריגער עקזיסטענץ, שטענדיג פערנומען דעם חשובסטען אָרט אין דער ערשטער רייהע פון די בעדייטענדסטע בעסטע שולען פון אונזער שטאָט.

אַט אַזוי וועלען אויך להבא אָנגעשטרענגט ווערען די מעגליכסטע כוחות פון'ם גאַנצען שול-פּערזאָנאַל, כדי צו דערהאַלטען דעם פּרעסטיזש פון דער שולע אויף דער העכסטער מדרגה פון איהר אויפגאַבע.

פאַר אָנפענגער וועט פון נייעם שול-יאָהר אָן דער שכר לימוד בעדייטענט ערמעסיגט ווערען. גאַנץ בעזונדער וועלען אויסן המס-פּרייזען בערעכענט ווערען פאַר אונבעמיטעלטע, עווענטועל פאַר שילער, וועלכע האָבען ביז איצט געלערנט אין די שטעטישע, פּאַווזשעכנע שולען.

אין קומענדיגען שול-יאָהר וועלען די תלמידים פון 4-טען אָדזיאַל אָן לערנען נאָכמיטאָג אויך משניות און גמרא ביי די בעסטע מלמדים פּעדאַגאָגען.

די העברעאישע שפּראַך וועט געלערנט ווערען מיט אַ זעהר לייכטען סיסטעם (עברית בעברית) אָהן שום האָקוס-פּאָקוס פון „hawara sfardit".

שילער-אָנמעלדונגען — יעדען טאָג פון 9 ביז 3 נאָכמיטאָג ביים איינשרייבען זענען נויטיג דעם שילערס מעטריקעס.

ניי׳ער פֿאָלקסבלאַט

דאָס לאָדזשער לעבען

ניי׳ער פֿאָלקסבלאַט

17 מאָנטאָג

סעפּטעמבער

ג׳ תרפ״ט תשרי

זון-אויפגאַנג 5.08

זון-אונטערגאַנג 6.02

רעגיסטראַציע פֿון יאָהרגאַנג 1910.

היינט, דעם 17. ה. ח. דאַרפֿען זיך מעל-דען אין מיליטעריש-פּאָליציאישען ביוראָ, פּיעטרי-קאָווער 212, אַלע מאַנספּערשוינען, וועלכע זענען געבוירען אין יאָהר 1910 און וואוינען אויפ׳ן שטח פֿון 3-טען פּאָליציי-קאָמיסאַריאַט, וועלכעס פֿאַמיל-יען-נעמען עס הויבען זיך אָן מיט די בוכשטאַבען:

Z. Ż.

און די, וואָס וואוינען אויפ׳ן שטח פֿון 2-טען פּאָ-ליציי-קאָמיסאַריאַט, וועלכעס פֿאַמיליען-נעמען עס הויבען זיך אָן מיט די בוכשטאַבען:

A. B. C. D. E. F. G. H. Ch. I. J.

מאָרגען דינסטאָג פֿון 4 קאָמיסאַריאַט מיט די פֿאַמיליען-נעמען

A. B. C. D. E. F. G.

און פֿון 11 פּאָליציי קאָמיסאַריאַט מיט די פֿאַ-מיליען-נעמען:

K. L. Ł. M. N. O. P.

רעגיסטראַציע פֿון יאָהרגאַנג 1908

און צונאָב-רעגיסטראַציע פֿאַר די יאָהרגענג 1907 און 1906.

(ב) ס׳איז פּערעפּענטליכט געוואָרען אַ פֿער-אָרדנונג פֿון שטעטישען סטאַראָסטאַ סטשעמינסקי און שטאָט-פּרעזידענט זשעמע.צקי וועגען דער רעגיסטראַציע פֿון יאָהרגאַנג 1908, 1907 און 1906 וועלכע האָבען זיך נאָך ביז איצט נישט צונעשטעלט.

די רעגיסטראַציע הויבט זיך אָן דעם 1-טען אָקטאָבער און וועט דויערן ביז׳ן 30. נאָוועמבער.

די אַרבייטסלאָזיגקייט.

(—) אויפ׳ן שטח פֿון מלוכה׳שען - אַרבייטס-פֿערמיטלונגס-ביוראָ אין לאָדז, וועלכער נעהמט אויך אַרום די פּאָוויאַטען, לאָדזער, לאַסקער, שע-ראַדזער, לענטשיצער, און בזשעזשינער, איז דעם 51-טען ה.ח. געווען רעגיסטרירט 13.456 אַרבייטס-לאָזע. דערפֿון אין לאָדז אַליין 8506. אין פּאַביאַ-ניץ – 1.475, אין זגערזש – 1220, אין זדונסקאַ-וואָלאַ – 565, אין טאָמאַשאָוו – 1.356, אין קאָנ-סטאַנטין – 139, אין אַלעקסאַנדער – 112 און אין רודאַ-פּאַביאַניץ – 83.

פֿון אונטערשטיצונגען האָבען גענאָסען אין משך פֿון דער פֿערגאַנגענער וואָך 4835 אַרבייטס-לאָזע, דערפֿון 4.459 פֿון אַרבייטסלאָזען פֿאָנד און 376 דרינגענדע הילף פֿון דער מלוכה.

אין לאָדז אַליין האָבען בעקומען אונטערשטי-צונגען 3.580 אַרבייטסלאָזע.

גייסטיגע אַרבייטסלאָזע האָבען בעקומען אונ-טערשטיצונגען 629 מאַן.

אין משך פֿון דער פֿערגאַנגענער וואָך האָבען אין לאָדז פֿערלוירען די אַרבייט 341 מאַן, אַרבייט האָבען בעקומען 853 מאַן. אַרויסגעשיקט זענען געוואָרען אויף אַרבייט – 165.

אין דעם אַרבייטס-פֿערמיטלונגס-אַמט זענען פֿערהאַן 24 פֿערשידענע פֿרייע אַרבייטס-פּלעצער.

לאַווניקעס פֿאַר די אַרבייטס-געריכטען.

(ב) צוליב דער פֿעראָרדנונג וועגען אַרבייטס-געריכטען אין לאָדז, שיקען די אינדוסטריעלע אָר-גאַניזאַציעס, סוחר׳ישע און פּראָפעסיאָנעלע פֿער-איינען דעם פֿאָרזיצער פֿונ׳ם געריכט זייערע קאַנ-דידאַטען אויף לאַווניקעס אין די געריכטען.

די אַרבייטס-געריכטען וועלען פֿאָרקומען אונ-טער׳ן פֿאָרזיץ פֿון דעם שטעדטישען סטאַראָסטע און די לאַווניקעס וועלען בעשטעטיגט ווערען דורך דעם יוסטיץ מיניסטער.

די אַרבייטס-געריכטען האָבען פֿאַר לאָדז, וואו עס קומען פֿאָר זעהר פֿיל סכסוכים צווישען די אַר-בייטסגעבער און אַרבייטער, אַ בעזונדערס גרויסע בעדייטונג.

ראש-השנה אין לאָדז.

היינטיגען ראש-השנה איז פֿערהעלטנישמעסיג בעוועגטער ווי יעדעס יאָהר. אין די וועניגער בתי-תפילות, די זאַלען פֿון „סקאַלאַ" און „אימפּעריאַל" ס׳האָבען געפֿעהלט, און איבערהויפּט האָט די פּאָליציי מעהר נאָכגעקוקט, אַז די ערטער ווי מ׳דאַווענט זאָלען ענטשפּרעכען די בעדינגונגען פֿון היגיענע. דעריבער איז טאַקע אומזיסט געווען איבערפֿול און פֿרייטאָג אין אָוונט איז געווען שווער צו בעקומען ערגיץ אַן אָרט צום דאַווענען.

אין דער גרויסער סינאַגאָגע האָט געדאַווענט שחריתים דער קאַנטאָר באַי און מוספים, — קאַנטאָר אַלטערמאַן מיט דעם גרויסען כאָר אונטער דער אָנפֿיהרונג פֿון דיר. דאַרגוזשאַנסקי. די שוהל איז געווען געפּאַקט און אַ בעזונדער אויפֿמערקזאַמקייט האָט דאָסמאָל אַרויסגערופֿען דער 13-יעהריגער סאָליסט לעווקאָוויטש מיט זיין פּרעכטיגער אַלט-שטימע.

פֿאַר ראש השנה האָט די סינאַגאָגע בעזוכט דער ראַבינער פֿון דעם אָראַניענבורגער טעמפּעל אין בערלין, פֿאַר וועלכען דער כאָר האָט געזונ-גען די ימים-נוראים׳דיגע תפילות. דער ראַבינער האָט געזאָגט, אַז אַזאַ אויסגעצייכענטען שוהל-כאָר האָט ער בכלל נאָך נישט געהערט.

אין דער אַלטשטעטישער שוהל האָט דער חזן יאַסעלעוויטש אָנגעטאָן אַ נחת-רוח די מתפּללים מיט זיין דאַווענען.

דאָס זעלבע איז אויך געווען אין דער וויל-קער-שוהל, וואו דער ניי אָנגאַזשירטער חזן האָט פּשוט ענטציקט די דאַוונער.

די וואָהלינער שוהל און „אוהל יעקב" זענען געווען איבערפֿול.

אין פֿילהאַרמאָניע-זאַל האָט מיט גרויס ער-פֿאָלג געדאַווענט דער אויסגעצייכענטער חזן פֿאַ-דראַבינעק, מיט אַ כאָר אונטער רובינס לייטונג.

דער בעקאַנטער חזן מיטעלבערג דאַווענט היי-יאָהר מיט זיין כאָר אין „הזמיר", וואו ער האָט געהאַט פֿיל מבינים און פֿאַר זיי זיך אויסגע-צייכענט.

ביידע טעג ראש השנה זענען געווען שעהנע וועטערען, דער יונגער עולם האָט נאָכמיטאָג שפּאַ-צירט און עלטערע זענען אין צווייטען טאָג גע-גאַנגען צו תשליך, אָדער געמאַכט תשליך אויף די הויפֿען ביי די ברונעמס.

אַ שוידערליכע פֿאַמיליען-טראַגעדיע.

אַ פֿרוי הענגט זיך צוליב דעם, וואָס איהר געליבטער מאַן איז געשטאָרבען.

(—) אויף וואָלטשאַנסקאַ 72 האָבען געוואוינט דאָס יונגע פּאָר פֿאָלק קאַראָל און אַנטאָנינאַ יאַ-שינסקי. מיט עטליכע חדשים צוריק איז קאַראָל קראַנק געוואָרען אויף גריפּע און איז בעקומענדיג אַ רייהע קאָמפּליקאַציעס שוין פֿון שפּיטאָל נישט אַרויסגעקומען. פֿרייטאָג איז ער געשטאָרבען. אַנ-טאָנינאַ האָט וויסענדיג, אַז איהר מאַן געפֿינט זיך אין אַ שווערען צושטאַנד עטליכע מאָל ערקלערט פֿאַר איהרע קרובים, אַז זי וועט דעם מאַן נישט איבערלעבען. האָבען דערפֿאַר אַלע היימישע איהר אָבגעהיט און נישט איבערגעלאָזט אַליין.

אין אָוונט האָט אַנטאָנינאַ יאַשינסקאַ געבעטען איהר שוועגערין, וועלכע איז מיט איהר גע-ווען, אַז זי זאָל זיך בעמיהען ברענגען דעם מאַנס קערפּער פֿון שפּיטאָל אַהיים. ווען די שוועגערין איז אַוועק פֿון דערהיים האָט זיך יאַשינסקאַ איבערגעלשניטען די אָדערן אויף די הענד און נאָכדעם זיך אויפֿגעהאָנגען אויף אַ שנור.

ווען די היימישע זענען אָנגעקומען, האָבען זיי געטראָפֿען שוין אַ קאַלטען קערפּער. די אַרויס-גערופֿענע פּאָגאָטאָוויע האָט פֿעסטגעשטעלט איהר טויט.

די זעלבסטמערדערין האָט איבערגעלאָזט צו דער פֿאַמיליע און צו דער פּאָליציי בריף, אין וועלכע זי ערקלערט די סבות פֿון איהר שריט. נישט קענענדיג לעבען אָהן איהר מאַן, וויל זי מיט איהם צוזאַמען שטאַרבען. אינ׳ם בריף צו דער פּאָליציי בעט זי, אַז מ׳זאָל נישט מאַכען קיין שוועריגקייטען ביים בעגראָבען זיי צוזאַמען.

ענטדעקט אַנ׳אַפֿערע מיט פֿאַלשע בעלגישע וויזעס.

אַ טייל שולדיגע ארעסטירט און די אנדערע זענען ענטלאָפֿען.

דער שניידער מיכאל לייב קופּערמאַן (אַלעקסאַנדריסקאַ 14) האָט געוואָלט פֿאָהרען צו זיין שוועסטער קיין בעלגיען. ער האָט בעקומען פֿון דער לאָדזשער וואָיעוואָדזטווע אַ לעגאַלען אויס-לענדישען פּאַס און געפֿאָהרען קיין וואַרשע אין בעלגישען קאָנסולאַט נאָך אַ וויזע. דער קאָנסולאַט האָט אָבער, צוליב פֿערשידענע טעמים, די וויזע אָפּגעזאָגט צו געבען.

קופּערמאַן האָט זיך דאַן געווענדעט צום אינ-האַבער פֿון ביטשריפֿטען-ביוראָ ה׳ באַנצעס אין לאָדז נאָך אַנ׳עצה.

באַנצעס האָט זיך צוזאַמען מיט דעם פֿער-אינטערעסירטען קופּערמאַן געווענדעט צו אַ גע-וויסען ש. ראָזען (אַלעקסאַנדריסקאַ 20) און אַלע דריי צוזאַמען האָבען זיך געלאָזט קיין וואַרשע צו אַ געוויסען לייב נאָוואָשעלסקי (זשעלאַזנאַ 43) וועלכער האָט זיך אונטערגענומען דאָס שטיקעל „אַרבייט" צו מאַכען פֿאַר 24 דאָלאַר.

ה׳ קופּערמאַן האָט געבעטען זיינעם אַ בע-קאַנטען, אַ געוויסען יצחק אויערבאַך אין וואַרשע, ער זאָל אַכטונג געבען, אַז די וויזע זאָל אַדורכ-געפֿיהרט ווערען אין אָרדנונג.

אין דער צייט האָט אַ צווייטער לאָדזער איינוואוינער אַ געוויסער יוסף וואַרשאַווסקי (דרעוו-נאָוסקאַ 6) אויך בעדאַרפֿט בעקומען אַ בעלגישע וויזע און האָט אויך אָפּגעשיקט זיינע פּאַפּירען צום וואַרשעווער „פֿאַבריקאַנט" פֿון די בעלגישע וויזעס.

דער „מאַכער" האָט די וויזעס געמאַכט און בעקומען זיין בעלוינונג דערפֿאַר און אָפּגעגעבען די דאָקומענטען.

וואַרשאַווסקי איז באַלד אַרויסגעפֿאָהרען קיין אויסלאַנד. קופּערמאַן האָט אָבער נאָך געדאַרפֿט אַ דורכלאָז-וויזע פֿון דער דייטשער מאַכט און האָט זיינע דאָקומענטען איבערגעגעבען דעם „אור-ביס"-ביוראָ די וויזע צו ערלעדיגען.

אין קאָנסולאַט האָט מען זיך געכאַפּט, אַז די בעלגישע וויזע איז אַ געפֿעלשטע. וועגען דער מעשה האָט זיך דערוואוסט די אויספֿאָרשונגס-מאַכט און מען איז פֿאַמעלעך צוגעקומען צום פֿאַבריקאַנט פֿון די פֿאַלשע וויזעס.

מען איז דערגאַנגען, אַז די וויזעס פֿלעגען געמאַכט ווערען אויף אַזאַ אופֿן: מען פֿלעגט אַרויסנעהמען דאָס בלעטעל מיט אַ ריכטיגער וויזע פֿון אַ אַנדערען אויסלענדישען פּאַס, וועלכער פֿלעגט ספּעציעל אַרויסגענומען ווע-רען פֿאַר פּערזאָנען, וואָס האָבען נישט געהאַט בדעה צו פֿאָהרען. און די בלעטלעך מיט די ריכ-טיגע וויזעס אַריינגעהען און די גויטיגע פּסער.

אויפ׳ן סמך פֿון דער אויספֿאָרשונג זענען אַרעסטירט געוואָרען אַלע אויבענדערמאָהנטע פּער-זאָנען אַ חוץ דעם „מאַכער" נאָוואָשיעלסקי, וועל-כען עס איז געלונגען צו דער צייט נעלם צו ווע-רען און וואַרשאַווסקי׳ן. וועלכען עס איז געלונגען צייטליך אַרויספֿאָהרען קיין אויסלאַנד.

די אויספֿאָרשונג אין דעם ענין ווערט נאָך ווייטער געפֿיהרט.

רעגיסטרירט אייערע אונטערנעהמונגען!

(כ) די וואָיעוואָדזטווע האָט מיטגעטיילט דעם אינדוסטריע-אַמט פֿון דער ערשטער אינסטאַנץ, אַז לויט אַ פֿעראָרדנונג פֿון האַנדעלס מיניסטעריום ווערט דער טערמין פֿון רעגיסטרירען די אונטער-נעהמונגען פֿערלענגערט ביז׳ן 30. סעפּטעמבער.

די אונטערנעהמונגען, וועלכע וועלען זיך נישט רעגיסטרירען ביז׳ן דערמאָנטען טערמין, וועלען בעשטראָפֿט ווערען מיט 1000 זל. שטראָף אָדער 14 טעג אַרעסט.

דער לאָדזער דעטאַליסטען-פֿעראיין האָט זיך געווענדעט צו דער וואָיעוואָדזטווע וועגען אָבשאַ-פֿען דעם בעשלוס פֿון מאַגיסטראַט וועגען נעהמען אַ בעזונדערען אָבצאָהל פֿאַר רעגיסטרירען די אינ-דוסטריע-אונטערנעהמונגען.

דער פֿעראיין ווייזט אָן, אַז די פֿעראָרדנונג וועגען אינדוסטריע-געזעץ זעהט נישט פֿאָר, אַז דער מאַגיסטראַט זאָל נעהמען בעזונדערע אָבצאָה-לען פֿאַר דער דאָזיגער רעגיסטראַציע.

——:o:——

* * *

אַרום דער לוין-אַקציע פֿון די טעקסטיל-אַרבייטער.

(—) בעת דער היינטיגער אַקציע פֿון די טעקסטיל-אַרבייטער נעהמען בעזונדער 4 גרופּירונ-גען פֿון די אַרבייטער: קלאַסען-פֿעראיינען, נ. פּ. ר. לינקע, כ. ד. און נ.פּ.ר. רעכטע. די קלאַסען-פֿעראיי-נען האָבען בעשלאָסען צוליב דער שטעלונג פֿון די אַנדערע פֿעראיינען בעת דער ליקווידאַציע פֿון דער לעצטער לוין-אַקציע, מיט זיי צוזאַמען נישט אַרויסטרעטען. אויב אָבער די אינדוסטריעלער וועלען זיי איינלאַדען אויף אַ קאָנפֿערענץ, וועלען זיי קומען צוזאַמען מיט די איבריגע; אַנדערש אָבער איז בנוגע „פּראַצאַ פּאָלסקאַ" מיט זיי ווע-לען די קלאַסען-פֿעראיינען צוזאַמען צו קיין קאָנ-פֿערענץ נישט געהן, אויך די „נ. פּ. ר." און די כ. ד. האָבען בעשלאָסען זיי נישט צו דערלאָזען צו קיין אַלגעמיינער קאָנפֿערענץ. זיי שטעהען אויפ׳ן שטאַנדפּונקט, אַז אונטערהאַנדלען מיט די אינדוסטריעלער קענען נאָר די, וואָס האָבען אונ-טערגעשריבען דעם אָפּמאַך ד. ה. קלאַסען-פֿעראיין, כ. ד. און „פּראַצאַ".

דערוויל קומען פֿאָר פֿערזאַמלונגען פֿון די אַרבייטער און פֿון פֿאַבריקס-דעלעגאַטען, וואו ס׳ווערט בעשטימט וואָס פֿאַר אַ שטעלונג ס׳וועלן דאַרפֿען פֿערנעהמען די אַרבייטער-פֿאַרשטעהער אויף דער ערשטער קאָנפֿערענץ מיט די אינדו-סטריעלער.

די אינדוסטריעלער האָבען זיך נאָך נישט בעראַטען און קיין בעשלוסען, נישט קיין טערמין פֿון דער קאָנפֿערענץ מיט די אַרבייטער-פֿאַרשטע-הער נישט בעשטימט.

סאָציאַליסטישער בלאָק צו די קראַנקען-קאַסע-וואַהלען.

פֿרייטאָג אָוונט איז אין זאַל פֿון דער קרייז-קאָמיסיע פֿון די פּראָפעסיאָנעלע קלאַסען-פֿעראיי-נען פֿאָרגעקומען אַ קאָנפֿערענץ פֿון די פּראָפעסיאָ-נעלע פֿעראיינען און סאָציאַליסטישע פּאַרטייען ס׳האָבען אָנטיילגענומען פּ.פּ.ס., דייטשע אַרבייטס-פּאַרטיי, בונד, פּועלי-ציון לינקע און פּועלי-ציון רעכטע. ס׳איז אַרומגערעדט געוואָרען די פֿראַגע וועגען שאַפֿען אַ בלאָק פֿון די וואַהלען צו דער קראַנקען-קאַסע.

אַלע פֿאַרשטעהער פֿון די סאָציאַליסטישע פּאַרטייען אַ חוץ דער פֿאַרשטעהער פֿון די לינקע פּועלי-ציון, וועלכער האָט נישט געהאַט קיין גענו-גענדען מאַנדאַט אויף באַלד צוצוטרעטען צום בלאָק האָבען בעשלאָסען צו בילדען אַ בלאָק.

פֿון די 24 פּראָפעסיאָנעלע פֿעראיינען, וואָס געהערען צו דער קרייז-קאָמיסיע האָבען 2 זיך אָפּגעהאַלטען, 2 האָבען זיך אַרויסגעזאָגט נעגען, איינער האָט נאָך נישט געהאַט קיין דירעקטיווען און 19 האָבען בעשלאָסען צוצוטרעטען צום בלאָק.

מיטוואָך וועט פֿאָרקומען די ווייטערדיגע קאָנ-פֿערענץ פֿון די פּראָפעסיאָנעלע פֿעראיינען און סאָציאַליסטישע פּאַרטייען וועגען דעם וואַהל-בלאָק צו דער קראַנקען-קאַסע.

נאָך אַלץ וועגען די ברויט-פּרייזען.

(מ) לויט דער איניציאַטיוו פון די בעקער-אָרגאַניזאַציעס איז אונטערן פאָרזיץ פון פּרעזידענט זשעמענצקי פאָרגעקומען אַ זיצונג פון דער קאָמיסיע פעסטצושטעלען די פּרייזען.

די פאָרטרעטער פון די בעקער האָבען געפאָדערט, אַז דער פּרייז פון ברויט זאָל געהעכערט ווערען אויף 55 גר. געגען דעם איז אַרויסגעטרעטען פּרעז. זשעמענצקי, וועלכער איז געשטיצט געוואָרען דורך די קאָנסומענטען-פאָרטרעטער.

צוליב דעם, וואָס ס'איז נאָך נישט פעסטגעשטעלט געוואָרען די אַרבייטער-לוינען און די פעסטע אויסרעכענונגען פון די קאָסטען, האָבען נישט געקענט פעסטגעשטעלט ווערען, איז די קאָנפערענץ אָפּגעלעגט געוואָרען.

בוי=בעוועגונג.

(מ) די סטאַטיסטישע אָפּטיילונג ביים מאַגיסטראַט האָט בעאַרבייט פאָלגענדע ציפערען וועגען דער בוי-בעוועגונג אין לאָדז אין 1928 י.

נייע געביידעס זענען אין לאָדז אָנגעהויבען געוואָרען 10 פון זיי זענען פאַרענדיגט 8; אין פעברואַר – האָט מען אָנגעהויבען 9 און פאַרענדיגט 20; אין מערץ אָנגעהויבען 22, פאַרענדיגט 7; אין אַפּריל אָנגעהויבען 20 און פאַרענדיגט 10 אין מאַי אָנגעהויבען 33 פאַרענדיגט – 18; אין יוני אָנגעהויבען 44, אויסגעענדיגט 5; אין יולי אָנגעהויבען 18 און פאַרענדיגט 11.

צוזאַמען זענען פון 1 יאַנואַר ביז'ן 31 יולי אָנגעהויבען געוואָרען בוי-אַרבייטען ביי 128 וואוין-הייזער; אין דער זעלבער צייט זענען אויסבעענדיגט געוואָרען 79 געביידעס, צווישען זיי 44 וואוין-הייזער.

נייע פּאָסט=מאַרקעז.

דאָס פּאָסט-מיניסטעריום האָט איינגעפיהרט נייע פּאָסט-מאַרקען צו 15 גראָשען מיט דעם בילד פון העגריק שענקעוויטש.

צוריק פון די מאַנעווערעס

(–) שבת זענען קיין לאָדז צוריקגעקומען פון די מאַנעווערס, אונטער דער אָנפיהרונג פון גענעראַל ווילטשינסקי די אָפּטיילונג פון דער 10-טער דיוויזיע.

ביי פּעטריקאָווער 104 האָבען די אָפּטיילונגען אָפּגעוואַרט וואָיעוואָדע יאַשטשאָלט, גענעראַל מאַלאַכאָווסקי, שטאָט-קאָמענדאַנט פּולקאָווניק וועליצקי, שטעטישער כטאַראָסטע שטשעמינסקי, פאָרשטעהער פון דער פּאָליצייאישער און קאָמונאַלער מאַכט און אַ גרויסער עולם.

דאָס מיליטער האָט אונטער די קלאַנגען פון אָרקעסטער דעפּילירט פאַר'ן גענעראַל מאַלאַכאָווסקי און וואָיעוואָדע. פיל פון עולם האָבען דאָס מיליטער בעגריסט פרעוואָרפענדיג זיי מיט בלומען

אויסצייכנונג

פון קאָנסערווען=פאַבריק „באַלטיק".

די געזעלשאַפט „באַלטיק", די בעוואוסטע קאָנסערווען-פאַבריק אין ווילנאָ (די בעקאַנטע שפּראָטען „אימפּעריאַל" א. ז. וו.) וועמענס פּראָדוקציע איז זעהר שטאַרק פאַרשפּרייט אין גאַנץ פּוילען אין דער היגיענישסטער צוזאַמענשטעלונג און פּערפּאַקונג (די פאַבריק האָט אַנ'אייגענע פּושקעס-פאַבריק ספּעציעל צוליב ריינליכקייט) איז איצט אויף דער ערשטער צפון-אויסשטעלונג אין ווילנאָ בעשאָנקען געוואָרען מיט אַ גרויסען גאָלדענעם מעדאַל.

זלמן זילבערצווייג געקומען, פון רומעניען, קיין לאָדז.

פון רומעניען איז קיין לאָדז צוריקגעקומען דער רעדאַקטאָר פון טעאַטער-לעקסיקאָן ה' זלמן זילבערצווייג. ה' זילבערצווייג וועט פאַרברענגען אין פּוילען אַנ'ערך צוויי וואָכען און דאַן וועט ער, נאָך אַ בעזוך אין לעטלאַנד, פאָה־ען קיין סאָוויעט-רוסלאַנד.

פייערליכע ערעפענונג פון נייעם קינאָ „קאַפּיטאָל".

פרייטאָג איז אין דעם ניי-רעמאָנטירטען לאָקאַל אויף זאַוואַדזקאַ 16 (רוג זאַכאָדניע) פאָרגעקומען די ערעפענונג פון נייעם קינאָ-טעאַטער „קאַפּיטאָל". אין דער פייערליכער ערעפענונג האָבען אָנטיילגענומען פאָרשטעהער פון דער מאַכט, פּרעסע און איינגעלאַדענע געסט.

„קאַפּיטאָל" געהערט איצט נאָכ'ן דורכגעפיהרטען רעמאָנט צו די שענסטע קינאָ-בנינים ביי אונז אין שטאָט, אַ גרויסער זאַל, אַ גרויסער און שעהנער וואַרטע-זאַל.

דער געלד-דוחק אין לאָדז.

(–) ווי די באַנק גאָספּאָר. קראַיאָוועגאָ טיילט מיט האָט זיך די ווירטשאַפטליכע לאַגע אין אויגוסט נישט שטאַרק געענדערט, אויפ'ן געלד־מאַרק האָט ווייטער געהערשט דער אַלטער דוחק, דאָך קיין גרעסערער אומערשיך לרעה איז נישט איינגעטראָטען און דער צינז־פוס פון פּריוואַטער דיסקאָנטאָ איז נישט געשטיגען.

דאָס זעלבע בעשטעטיגען אויך די בעריכטען פון די אָפּטיילונגען פון דער דערמאָהנטער באַנק אין לעמבערג, קאַטאָוויץ, ווילנע.

אין לאָדז האָט מען פאַר ערשטקלאַסיגע וועקסלען געצאָהלט 1.75 זל. פאַר מיטעלמעסיגע 2 מיט פערטעל פּראָצ. און פאַר ערגערע נאָך מעהר. אין לאָדז האָט זיך אין לעצטען חודש געפיהלט אַ פער־ערגערונג אין די וועקסעל־צאַהלונגען.

אַ כאַראַקטעריסטישער שטריך אין די היגע פערהעלטענישען אויפ'ן געלד־מאַרק איז דער, וואָס עס האָט זיך געוואַלדיג פערקלענערט דער אָנבאָט פון קורצע וועקסלען, דאַגעגען האָט זיך פערגרעסערט דער אָנבאָט פון לאַנג־טערמינינע וועקסלען (איבער דריי חדשים).

צו דעם קרעדיט־מאַנגעל האָט אויך בעדייטענד מיטגעווירקט די סובסקריפּציע פון דער 4־טער פערמירטער אַנלייהע, וועלכע האָט גורם געווען, אַז אַ סך מענשען האָבען אַרויסגענומען זייערע געלדער פון די קרעדיט־אַנשטאַלטען און האָבען זיך דערפאַר איינגעקויפט די אַנלייהע.

ערמאָרדעט דעם „בייזן גייסט פון ווידזעוו"

(ב) נעכטען אין אָוונט האָט דער 29-יאָהריגער אַדאָם פּראָמיענסקי (פּשענדזעלניאַנאַ 50), וועלכען מ'האָט אין דער אומגעגענד גערופען דער „בייזער גייסט פון ווידזעוו" פערבייגעהענדיג נישט ווייט פ'ן שטעטישען קינאָ פאַרטשעפּעט אַ גרופּע פערבייגעהער, ס'האָט אויסגעבראָכען אַ געשלעג אויף מעסערס. די איבערגעשראָקענע פערבייגעהער האָבען גערופען אַ פּאָליציאַנט, וועלכער האָט מיט פייפעריי אַרויסגערופען נאָך עטליכע פּאָליציאַנטען. ווען די שלעגער האָבען דערזעהען די פּאָליציאַנטען זענען זיי זיך פערנאַנדערגעלאָפען איבערלאָזנ־דיג אין אַ קאַליזשע בלוט פּראָמיענסקי'ן. די אַרויסגערופענע פּאַגאָטאָוויע האָט פעסטגעשטעלט דעם טויט פון אַ וואונד פון אַ מעסער אין האַרץ.

די פּאָליציי האָט אַרעסטירט דעם 31-יאָהריגען וולאַדיסלאַוו סקאָטניצקי (ראָקאָטשינער שאָסיי 11), וועלכער ווערט פערדעכטיגט, אַז ער האָט ערמאָרדעט פּראָמיענסקי'ן, מיט וועלכען ער האָט געהאַט פערזענליכע חשבונות. נישט ווייט פונ'ם געשלעג האָט מען געפינען אַ מעסער, וועלכער זאָל האָבען געהערט צו סקאָטניצקי'ן.

———:O:———

אַ באַהן=קאַטאַסטראָפע

מיט מענשליכע קרבנות.

(–) פרייטאָג ביינאַכט איז אויף דער סטאַציע מילעיאָף, 4 קילאָמעטער פון ראָספּשע, פאָרגעקומען אַ שרעקליכע באַהן קאַטאַסטראָפע, וועלכע האָט געקאָסט אַ מענשליך לעבען און געבראַכט גרויסע היזקות.

דער משא-צוג נומער 62, וועלכער איז געגאַנגען מיט אַ שנעלקייט פון ראָספּשע, איז אָנגעפאָהרען אויף אַ צווייטען משא-צוג, וועלכער איז געשטאַנען אויף דער ליניע אונטערן נומער 4180.

דער רעזולטאַט פון דעם צוזאַמענשטויס איז געווען אַ שרעקליכער: 7 וואַגאָן זענען אינגאַנצען צושמעטערט געוואָרען און די איבריגע זענען אַראָפּ פון די שינעס. דערביי איז אויפ'ן אָרט דער'הרג'עט געוואָרען דער מאַשיניסט סטאַניסלאַוו טורסקי.

אויפ'ן אָרט פון דער קאַטאַסטראָפע איז באַלד געקומען אַנ'אויספאָרשונגס-קאָמיסיע, וועלכע האָט פעסטגעשטעלט, אַז שולדיג אין דער קאַטאַסטראָפע איז דער לייטער פון דער בעוועגונג אויף דער סטאַציע מילעיאָף, סטאַניסלאַוו ניזקי, וועלכער האָט געלאָזט דעם צוג פון ראָספּשע אויף דער פערנומענער ליניע.

ניזקי איז צוגעצויגען געוואָרען צו געריכטליכער פעראַנטוואָרטליכקייט.

* * *

די קאַטאַסטראָפע האָט אַריינגעבראַכט אַ כאַאָס אין דער בעוועגונג אויף דער ליניע קראָקאָ–וואַרשע.

די ליניע איז פערשיט מיט די צובראָכענע וואַגאָנעס און עס זענען בעשעדיגט די שינעס.

אויפ'ן אָרט פון דער קאַטאַסטראָפע איז פון וואַרשאָ געקומען דער דירעקטאָר פון בעוועגונג–אינזשיניער ה' בוטקעוויטש, וועלכער האָט פערזענליך געאָרדענט מיט דעם אָפּרייניגען די ליניע, כדי עס זאָל ווי אַמשנעלסטען צוריקגעשטעלט ווערען די רעגולערע בעוועגונג.

פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע.

דער ציוניסטישער קאָמיטעט האָט אויסגעאַרבייט אַ ברייטען פּלאַן פון אַ פערצווייגטער קולטורעלער און ציוניסטישער אויפקלערונגס־אַרבייט פאַר די קומענדיגע ווינטער־חדשים. עס זענען פאָר־אויסגעזעהען אַ גאַנצע רייהע פערזאַמלונגען און עפענטליכע מיטינגען מיט דער בעטייליגונג פון די אָנגעזעהענסטע ציוניסטישע טוער אין פּוילען.

עס ווערען שוין כמעט פערענדיגט די הכנות צום דער אָרגאַניזירונג פון דער פאָלקס־אוניווערזיטעט. דער לעקטאָרען־קאָמפּלעט איז שוין צוזאַמענגעשטעלט. די ערעפענונג וועט פאָרקומען באַלד נאָך די ימים־טובים. דער גענויער טערמין וועט בעזונדערס בעקאַנט געגעבען ווערען.

גלייכצייטיג ווערען געמאַכט די הכנות צו דער ערעפענונג פון די העברעאישע אָווענד־קורסען. איינשרייבונגען ווערען אָנגענומען אין ציוניסטישען ביוראָ.

— די העברעאישע ביבליאָטעק „עברים", פאַר וועלכער עס זענען איינגעקויפט געוואָרען אַ גרעסערע צאָהל נייע ביכער, וועט זיין טעטיג נאָרמאַל דריי מאָל וועכענטליך (זונטאָג, דינסטאָג און דאָנערשטאָג) פון 6 — 8 אָווענד.

— דער לעזע־זאַל ביי דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע ווערט אין די נאָהענטסטע טעג ווידער געעפענט און וועט זיין טעטיג יעדען טאָג פון 8 ביז 10 אָווענד.

— דאָס רעכטשוץ־ביוראָ, וואָס איז לעצטענס געעפענט געוואָרען אין לאָקאַל פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע, כדי צו ערטיילען רעכטליכען שוץ דער יודישער בעפעלקערונג, וועט איצט, נאָכ'ן צוריקקומען פון רעפ. ד"ר ראָזענבלאַט, בעדייטענד פערגרעסערען זיין טעטיגקייט. אויסער לאַוניק יאָעל און פרנס ברושעווינסקי, וועלכע וועלען אויך ווייטער אַמטירען אין ביוראָ, וועט פון איצט אָן אויך רעפּ. ד"ר ראָזענבלאַט האָבען זיינע בעשטימטע שעה'ן אין רעכטשוץ־ביוראָ, וואו ער וועט פערזענליך אָפּנעהמען אינטערעסאַנטען.

* * *

מיטוואָך דעם 26 ה. ח. קומט פאָר אַנ'אָפּצייכען טאָג לטובת דעם קרן־קימת. די פּאָרבערייטונגען צום אָפּצייכען טאָג זענען אין פולען גאַנג.

די פרויען־אָרגאַניזאַציע „וויזא", אַלע יוגענד־אָרגאַניזאַציעס און ציוניסטישע גרופּירונגען האָבען שוין צוגעזאָגט זייער אַנטייל אין אָפּצייכען־טאָג.

אין משך פון דער אַנדערער וואָך וועלען פאָרקומען אַ רייה אָרגאַניזאַציאָנס־פערזאַמלונגען. אויסערדעם ווערען אָנגענומען איינשרייבונגען אַנטייל צו נעהמען אין אָפּצייכען־טאָג, אין ביוראָ פון קרן־קימת (צעגעלניאַנאַ 4), טעגליך פון 10 ביז 2 און פון 4 ביז 10 אָוועגד.

איך מאַך בעקאַנט די געעהרטע קונדשאַפט, דאָס איך האָב פאַרגעברייטערט צום ווינטער־סעזאָן אַ גרויסען אויסוואַהל פון

מענער=היטען

שילער= און ספּאָרט=היטלעך

לויט אויסלענדישע פאַסאָנען

„Splendid"

ul. Konstantynowska 31.

קינסטלערישער קאָנקורס אויף אַ בילד פון אַ פרויען-קעפּעל

בעשטימט דורך דער געזעלשאַפט „עלידאַ".

דורך דער געזעלשאַפט פון שעהנער קונסט „זאַכענטאַ" אין וואַרשע האָט די געזעלשאַפט „עלידאַ" ערקלערט אַ קאָנקורס אויף אַ בילד פון אַ שעהן פרויען-קעפּעל, מיט אַ פּרייז פון 12.000 זלאָטעס. (דער ערשטער פּרייז 6000 זל.; דער צווייטער – 4000 זל. און דער דריטער – 2000 זל.)

די בעדינגונגען פון דעם קאָנקורס זענען פאָלגענדע:

דאָס בילד דאַרף זיין קאָלירט, די טעכניק פריי, די גרויס פון דעם בילד איז אויך נישט בעשטימט, עס איז אָבער געוואונשען די גרויס פון אַ נאַטירליכען מענשליכען קאָפּ. די געפּרייזטע בילדער בלייבען אַלס אייגענטום פון די איניציאַטאָרען פונ'ם קאָנקורס, אָבער אָהן רעכט פון רעפּראָדוקציע. די בילדער דאַרפען נישט אונטערגעשריבען ווערען, זיי דאַרפען אָבער בעצייכענט ווערען מיט אַ בעשטימטען נאָמען, וועלכער דאַרף צוזאַמען מיט דעם נאָמען, ביינאָמען און אַדרעס פון אויטאָר איבערגעשיקט ווערען אין אַ פערמאַכטען קאָנווערט.

די בילדער דאַרפען צוגעשטעלט ווערען אין דער „זאַכענטע" (וואַרשא, מאַלאַכאָווסקאַ 3) ביז'ן 1-טען דעצעמבער ד. י.

צו דער קאָנקורס-זשורי זענען איינגעלאַדען געוואָרען די אָנגעזעהענסטע פּוילישע קינסטלער פון וואַרשא, קראַקא, לעמבערג, פּויזען און ווילנא.

די נעמען פון די קינסטלער וועלען פערעפענטליכט ווערען שפּעטער.

די פייער-לעשער דאַנקען.

די פערוואַלטונג פון דער לאָדזער פריוויליגער פייערלעשער - קאָמאַנדע דריקט דערמיט אויס איהר הערצליכען דאַנק דער מאַכט, די פעראייגען, דעם דאַמען-קאָמיטעט און אַלע לאָדזער, וועלכע האָבען אַזוי הערציג און וואַרם אויפגענומען די זיגרייכע פייער-לעשער-דרוזשינע, וועלכע איז צוריקגעקומען פון דעם אינטערנאַציאָנאַלען פייער-לעשער-קאָנקורס אין טורין דעם 7. סעפּטעמבער ד. י.

אויפמערקזאַם, רייזענדע קיין רומעניען!

ביים אַריבערפאָהרען דער רומענישער גרעניץ, ווערען אין רומעניען געמאַכט שוועריגקייטען פאַר די, וואָס פיהרען מיט זיך געלד. מ'קען אַרויספיהרען ביז 60 דאָלאַר, אויב מ'האָט מעהר, ווערט עס קאָנפיסקירט. ס'איז דעריבער נויטיג, אַז ביים אַריינפאָהרען קיין רומעניען זאָל מען פערצייכנען ביי דער גרעניץ וויפיל מ'פיהרט אַריין געלד מיט זיך.

קיין לעיען קען מען איבערהויפּט נישט אַרויספיהרען פון רומעניען, ס'איז דעריבער געוואונשען, אַז ביי דער לעצטער סטאַציע פאַר'ן אַרויספאָהרען אין גריגאָרטשעקי יוואָדי, זאָל מען די נאָך איבערגעבליבענע לעיען אויסטוישען אויף אַנדער וואַלוטע.

טאַנץ=זאַלען זענען נישט קיין פאַך=שולען.

(–) די אינהאַבער פון די טאַנץ זאַלען האָבען זיך בשעתו געווענדעט צום אינערן - מיניסטעריום מיט אַנ'אָנקלאַגע, אַז מ'זאָל פון זיי נישט נעהמען קיין שטייערען און זיי בעטראַכטען ווי אַלע פאַך-שולען. דאָס אינערן-מיניסטעריום האָט די דאָזיגע אָנקלאַגע אָבגעוואָרפען.

אַלע

האָבען זיך שוין איבערציי גט, אַז די

ביליגסטע און רעעלסטע

פּערפומעריע

— איז נאָר ביי —

י. דרוקער

11 זאַוואַדזקאַ 11

טעלעפאָן 92=75.

בעמערקונג: יעדער קויפער בעקומט גראַטיס אַ פלעשעל פּערפום פון דער וועלט-בעריהמטער פירמע „Fascinatto" Berlin

וואַנדורסקי'ס פּראָצעס.

(–) היינט הויבט זיך אָן אין קרייז - געריכט דער פּראָצעס פון בעקאַנטען פּוילישען פּאָעט וויטאָלד וואַנדורסקי, וועלכער ווערט בעשולדיגט אין קאָמוניזם.

וואַנדורסקי איז אַרעסטירט געוואָרען דעם 29. פעברואַר ה. י. אין רעסטאָראַן „ווערסאַל", אַלס בעפולמעכטיגטער פון דער ליסטע נומער 13 צום סיים. דער אַרעסט איז פאָרגעקומען אָהן מאָטיוועו, אין דער וואוינונג פון אַרעסטירטען האָט מען קיין שום פערדעכטיגעס נישט געפונען. וואַנדורסקי איז נאָך 5 וואָכען זיצען אין טורמע בעפרייט געוואָרען נאָך דער אינטערווענץ פון לעאָפּאָלד סטאַף, קאַדען-באַנדראָווסקי, וואַצלאַוו בערענט, אַנטאָני סלאָנימסקי, יוליאַן טובים א. אַ. ביים הויפּט פּראָקוראָר רודניצקי.

דער פּראָצעס האָט אַרויסגערופען אַ גרויסע פעראינטערעסירונג. אַלס עדות מצד וואַנדורסקי'ז זענען צום פּראָצעס אַרויסגערופען געוואָרען קאַדען-באַנדראָווסקי, יוליאַן טובים און רעזשיסער שילער.

שרפה אין א שפּינעריי.

(–) אין דער זגערזשער שפּינעריי אויף זאַקרענט 7 איז נעכטען אויסגעבראָכען אַ שרפה.

די שרפה האָט זיך אָנגעהויבען אין דער רייסעריי דערפון, וואָס עס האָט זיך אָנגעצונדען דער אָפּפאַל.

אַ דאַנק דער ענערגישער אַקציע פון די אָרטיגע פייערלעשער, איז געלונגען דאָס פייער תיכף צו לאָקאַליזירען. די שאָדענס זענען אומבעדייטענדע.

אינסטיטוט
פאַר אַדמיניסטראַטיווען רעכט.

(מ) צוליב דער אינטערווענץ פונ'ם פּראָפעסאָר פון דער פרייער אוניווערזיטעט ד"ר הלאָראָוויטש, ביים שטאָט-פּרעזידענט ה. זשעמיענצקי, האָט דער לאָדזשער מאַגיסטראַט איבערגענומען די איניציאַטיוו צו עפענען אַן'אינסטיטוט פאַר אַדמיניסטראַטיווען רעכט ביי דער היגער פיליע פון דער פרייער אוניווערזיטעט. די אויפגאַבע פון דעם אינסטיטוט וועט זיין צו פערשפּרייטען פאַך-וויסענשאַפט צווישען די בעאַמטע פון די זעלבסט-פערוואַלטונגען.

אין די אַפּטייקען
היינטיגע נאַכט-דיזשורען.

מ. עפּשטיין (פּיעטרקאָווער 225), מ. באַרטאָשעווסקי (פּיעטרקאָווער 96), מ. ראָזענבלום (ציגעלניאַנע 12), יורשים פון גאָ פיין (ווסכאָדניאַ 5), י. קאַפּראָווסקי (נאַוואָמיעסקאַ 15).

4

די יעהרליכע אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון די אַבסאָלווענטען פון דער 1-טער יודישער גימנאַזיע (מאַגיסטראַצקע 21)

נעכטען נאָכמיטאָג איז אין לאָקאַל פון דער 1-טער יודישער גימנאַזיע פאָרגעקומען די יעהרליכע אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון די אַבסאָלווענטען פון אַלע יאָהרגענג פון דער גימנאַזיע. די פערזאַמלונג האָט געעפענט ה' אינוש. פּיורקאָ און אַלס פאָרזיצענדען פערבעטען דעם מאַגיסטער שטרויך.

פונ'ם בעריכט, וואָס איז אָבגעגעבען געוואָרען וועגען טעטיגקייט איז צו זעהען, אַז ס'זענען געווען טעטיג אייניגע אָבטיילונגען, אינפאָרמאַציאָנס-ביוראָ, אַרבייטס-פערמיטלונג, דער פעראיין צעהלט איצט ביז 100 מיטגלידער, ס'איז בעשלאָסען געוואָרען צו אונטערהאַנדלען מיט'ן 2-טען יודישען גימנאַזיום, און דער פרויען-גימנאַזיום וועגען פעראייניגען זיך. צום סוף האָט מען געוועהלט דעם דירעקטאָר פערעלמאַן אַלס עהרען-קוראַטאָר פון דעם פעראיין.

יורידישע עצות.

אין דער דאָזיגער אָפּטיילונג גיט די רעדאַקציע פון „נייעם פאָלקסבלאַט" ענטפערען אויף יורידישע פראַגען, וואָס ווערען צוגעשיקט שריפטליך פון אונזערע לעזער.

קופּאָן.
יורידישע אָפּטיילונג
פון „נייעם פאָלקסבלאַט".

גילטיג דעם 17-טען סעפטעמבער 1928

8121 ג. נ—ן.

נישט וויכטיג וואָס אַזאַ בעדינג איז אין אַבמאַך פאָרגעזעהען אויב איהר ווילט דעם משכון פערהאַלטען סוזט איהר זיך ווענדען אין געריכט.

אויף דער ליציטאַציע קאָנט איהר פונקט ווי אַנדערע קונים, די זאַך קויפען.

8122. אַ פעראינטערעסירטער.

מעגען די איבעריגע ושירעס זיין געפעלשט, די ריכטיגע ושיראַנטען זענען פונדעסטוועגען פעראַנטוואָרטליך פאַר דער וועקסעל-סומע.

8123. טש.

צווינגען דעם הויזוירט, אַז ער זאָל דורכפיהרען אין אַ בעשטימטען טערמין דעם נויטיגען רעמאָנט אין אַ דירה פון אַ לאָקאַטאָר, קאָן נור דאָס געריכט.

די וואוינונגס-אינספעקציע איז נור אין דעם פאַך אַ פערמיטלונגס-אינסטאַנץ צווישען לאָקאַטאָר און געריכט.

דאָס געריכט קאָן אין אַזאַ פאַל אויך נישט הייסען דעם לאָקאַטאָר אַליין זיך דורכפיהרען די רעפּאַראַציעס אויפ'ן חשבון פון הויזוירט, נור דערצו קאָן ווערען בעאויפטראַגט דער מאַגיסטראַט.

8124. H. B.

ווענדעט זיך אין הילפס-פעראיין פאַר מזרח-יודען אין בערלין.

8125. Sz. פון באַלוט.

אויב איהר קענט נישט דעם לאָקאַל דינגען אויף אייער נאָמען, קאָנט איהר אייער בעזיצער-רעכט אין אַזאַ פאַל נישט אויף קיין אַנדערען אופן זיכערען, סיידען איהר וועט די פירמע רעגיסטרירען אין האַנדעלס-געריכט.

אַריינטראָגען אין רעגיסטער קאָנט איהר דעם אָפּמאַך אויפ'ן סמך פון אַ 7-טע קאַטעג. אינדוסטר. פּאַטענט.

אין רעגיסטער מוז אויך ווערען בעמערקט אַז איהר האָט מיט אייער פרוי אַנ'אַקט אינטערציז.

אויף דער 7-טער קאַטעגאָריע פּאַטענט קאָנט איהר בעשעפטיגען ביז 7 אַרבייטער.

8126. P. R. פון ברושעזשינער גאַס:

איהר האָט דאָס רעכט צו פערלאַנגען, אַז דאָס געריכט זאָל בעפאָר עס טראָגט אַרויס אַנ'אורטייל קוקען אויפ'ן אָרט און דורכפיהרען אַ לאָקאַלע וויזיע.

8127 אַ גרופּע לאָקאַטאָרען פון קילינסקיעגאָ

איהר דאַרפט צאָהלען די-ה-געלד יעדען פון די שותפים לויט זייער חלק פון הויז, אויב איהר וועט צאָהלען איינעם פון זיי די גאַנצע סומע קאָן יעדער פון זיי נאָכאַמאָל ביי אייך אָפּמאָהנען די אויסגעפאַלענדע אויף זיין חלק סומע איהר דאַרפט וועט זיך קאָנען די איבערגעצאָהלטע סומע צוריקמאָהנען פון פעטרעפענדען שותף.

אין קאַמף
געגען שפּיאָנאַזש-בלבולים.

(ענדע פון דער 4-טער זייט).

לע ווענדען אַריין קאָזאַקען. זשיר, גיב געלד!

— נישטאָ.

— זשיר, גיב געלד!

— נישטאָ.

זיי — ראָס זייעריגע, איך — דאָס מייניגע. האָבען זיי אָנגעהויבען מיך צו שרעקען מיט אַ רעוואָלווער. זאָג איך: קומט צום גענעראַל. דערהייל זענען זיי אַרויף אויפ'ן בוידעם און ראַרטען גענישטערט. אָט דאָס איז אַלץ — אַזוי דערצעהלט דער יוד גרינענבערג'ן. און זיין פּנים דרעהט זיך אויס אין אַ ביטערען שמייכעל.

גרינענבערג בעט זיין קליענט למען השם אויפ'ן געריכט נישט צו שמייכלען...

די ריכטער קאָנען נאָך אַמאָל נישט פערשטעהן דעם ראָזיגע ןשמייכעל און עס האַלטען פאַר אַ חוצפּה.

דער יוד קוועטשט מיט די פּלייצעס: נאָט מיין ־יאָטער! איך לאַך? וואָס רעדט איהר? אַ שיינער געלעכטער!

אין אַ טאָג אַרום איז פאָרגעקומען דער משפּט.

כמען שטעלט דע סבעשולדיגטען פראַגען. ער ענטפערט. פּלוצלונג — אַ מורא'דינער געשריי פון פּאַרויצער: איהר זאָלט נישט האָבען די רעזה צו לאַכען! פערגעסט נישט, אַז איהר זייט פאַר'ן געריכט אויב אַזאַ חוצפּה וועט זיך נאָכאַמאָל איבער'חזר'ן, וועלען מיר זיין געצוואונגען אייך אַרויספיהרען פון זאַל און דער משפּט וועט פאָרקומען אָהן אייך.

גרינענבערג קומט צום וואָרט. ער ניט צו פערשטעהן, אַז פון אַ קליין הייזעל קען מען נישט סיגנאַלירען, נאָכמעהר ווינטער דורך רויך, בעת אין אַלע הייזלעך הייצט זיך,

אין צעהן מינוט אַרום טראָגט מען אַרויס דעם פּסק־דין: טויט־אורטייל דורך הענגען!

דער יוד שמייכעלט מיט זיין פריהערדיגען שמייכעל. גרינענבערג כאַפּט איהם פאַר'ן האַנד: איהר וועט לעבען, האַלצמאַן. גלויבט מיר. באַטש נאָך 2—3 טעג. איהר וועט לעבען.

און דער יורישער פערטיידיגער פאָהרט אַריבער צום הויפּט־קריגס־פּראָקוראָר. ער איז אָבער קראַנק. רייסט זיך גרינענבערג דורך דורכ'ן רענשטשיק (ריגער) און תיכף צום קראַנקען פּראָקוראָר וועלכער ליגט אין בעט. נאָך אַ סך טענות ומענות בעקומט גרינענבערג אַ רעקאָמענדאַציע־בריף צום גענעראַל שאַווראָוו אויפ'ן פּסקאָווער פראָנט. אויף מאָרגען איז שוין גרינענבערג אין פּסקאָוו ביים גענעראַל שאַווראָוו. דער גענעראַל אַנטוישט: אויב דער ענין זאָל נאָכאַמאָל בעטראַכט ווערען, וועט דער טויט־אורטייל בעשטעטיגט ווערען. אפשר קען מען זיך פאַר איהם רערשלאָגען קאַטאָרגע. גרינענבערג פּרובט זיך דינגען: ער האָט אַ בריף צום גענעראַל באָנטש־ברויעוויטש פון זיין ברודער אפשר וועט דאָס העלפען. גענעראַל שאַווראָוו ווערט פון דעם ווענינג נתפּעל. באָנטש־ברויעוויטש איז אַ גראָבער נפש, אַ רשע, און וואָס עס איז נאָך ערגער פאַר'ן יוד האַלצמאַן — ער איז אַ שונא ישראל.

גרינענבערג טענהט אָבער איין, געפינט דעם נויטיגען וואָרט, ווי צו ווירקען אויפ'ן פראָנט־גענעראַל, ווענעם האָרץ עס איז פערהאַרטעוועט פון מלחמה־לעבען פון בלוט און — אין עטליכע טעג אַרום איז האַלצמאַן בעפרייט געוואָרען.

אין אַ צייט אַרום האָט זיך גרינענבערג דערוואוסט, אַז בעת דער גענעראַל באָנטש־ברויעוויטש האָט זיך דערוואוסט פון בעפרייאונגס־אורטייל איז ער געווען מלא רציחה. אַלע טאָג הרגעט מען מענשען — האָט גענעראַל באָנטש־ברויעוויטש געטענהט. גאָרנישט. קיינער רעגט זיך נישט אויף. און טאָמער בעשטראָפט מען איין מאָל אין אַ יובל אַ זשיד, קומט תיכף צולויפען אויפ'ן פראָנט דער „זשידישער באַטקאָ". פערשטעהט זיך, יורישע אחדות. נאָר מיר ווענען אויך גוט: נישט ביינעשטאַנען, וועיך געוואָרען!

אין אַ יאָהר אַרום מיט עפּעס — ענדיגט אַ. א. גרינענבערג זיינע שילדערונג וועגען דעם פאַל אין זיין ווערק „מלחמה־פיבער" — איז דורך דער באָלשעוויסטישער מאַכט בעשטימט געוואָרען אַלס הויפּט־קאָמאַנדיר נישט קיין אַנדערער ווי דער זעלבער גענעראַל באָנטש־ברויעוויטש.

Dr. ROŻANER
ספּעציאַליסט פאַר הויט-, ווענערישע
קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע.
היילונג מיט קווארץ-שטראַהלען און דיאַטערמיע
Dzielna 9 (Narutowicza), tel. 28-98.
צוריקגעקעהרט
נעמט-אָן פון 8—10 און 5—8, פרויען פון 3—4
וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

ספּאָרט-בעוועגונג.

נעכטיגע רעזולטאַטען פון די מייסטערשאַפטס-מעטשען אין פּוילען

קראַקאָ, 16 (טעלעפאָניש).

„קראַקאָוויאַ" — „פּאָגאָן" 1:3.

לעמבערג, 16 (טעלעפאָניש).

„טשאַרני" — „ווִיסלאַ" (קראָקע) 2:3.

וואַרשאָ, 16 (טעלעפאָניש).

„פּאָלאָניאַ" — „וואַרשאַוויאַנקאַ" 3:3.

„לעגיאַ" — „ט.ק.ס." (טהאָרן) 2:5.

פריינדשאַפטס-שפּיל.

„ל.ט.ס.ג." — „פּאָגאָן" (פּויזען) 2:4 (1:1).

וועגען אַריבערגעהן אין דער „עקסטראַ"-קלאַס.

„ל.ט.ס.ג." האָט אויפ'ן דאָזיגען מעטש זיך אַרויסגעוויזען פאַר אַנ'אויסגעצייכענטע מאַנשאַפט און האָט נאָך אַ שווערען קאַמף בעזיגט דעם שטאַרקען פּויזנער „פּאָגאָן" אין פערהעלטניש פון 2:4. די טויערען פאַר „ל.ט.ס.ג." האָבען ערצילט הערבסטרייך און ווינשע.

„ל. ק. ס." — „וואַרטאַ" (פּויזען) 0:6 (0:4)

נעכטען איז אין לאָדז פאָרגעקומען אַ פריינדשאַפט מעטש צווישען דעם היגען „ל. ק. ס." און דעם מייסטער פון פּוילען „וואַרטאַ" פון פּויזען.

דער מעטש איז דורך דער גאַנצער צייט געפיהרט געוואָרען אין אַ לעבהאַפטען טעמפּאָ און איז געווען זעהר אינטערעסאַנט. „ל. ק. ס." האָט אויפ'ן דאָזיגען מעטש געוויזען, אַז אויב זי וויל נאָר בעווייזען אַ שעהן שפּיל, קאָן זי איבערשטייגען יעדען קלוב פון דער „עקסטראַ-קלאַס".

די „ל. ק. ס.-מאַנשאַפט, וועלכע געפינט זיך לעצטענס אין אַנ'אויסגעצייכענטער פאָרם, האָט אויפ'ן דאָזיגען מעטש געשפּילט שעהנער, ווי תמיד. און נישט קוקענדיג אויף דעם, וואָס זי האָט בעהאַט געגען זיך אַזאַ געגנער ווי „וואַרטאַ", וועלכע פערנעהמט ביים היינטיגען טאָג דאָס ערשטע אָרט אין דער מייסטערשאַפטס-טאַבעלע האָט זי דאָך איבערגעיאָגט אַ בעסערען איינדרוק פון איהר געגנער און האָט איהם איבערגעשטיגען אין אַלע הינזיכטען.

שוין פון די ערשטע מינוטען אָן געפינט זיך „ל. ק. ס." אין אָנגריף און בעהערשט אינגאַנצען דאָס שפּיל. זי אַטאַקירט אומברחמנות'דיג דעם געגנער'ס טויער פון אַ קאָמבינאַציע צווישען מאָסקאַל און פּעיאַ'ן.

„וואַרטאַ" בעקומט נאָך דעם טויער אַ ביסעל מעהר מוט און הויבט אָן צו אַטאַקירען, אָבער „ל. ק. ס." שטאַרקע פערטיידיגונג מאַכט צונישט אַלע זייערע אָנגריפען. „ל. ק. ס." דאַגעגען פיהרט אַדורך עטליכע געלונגענע אָנגריפען, וועלכע ענדיגען זיך מיט נאָך 3 טויערן צו „וואַרטאַ"ן ביז צו דער העלפט.

אין דער צווייטער העלפט שטעלט זיך ווייטער פאָר דאָס זעלבע בילד. „ל. ק. ס." בעהערשט כסדר דעם פּלאַץ און „שפּילען" זיך פשוט מיט'ן געגנער. פיל גינסטיגע מאָמענטען פאַר זיך נוצען זיי נישט אויס. ערשט אין דער 20-טער מינוט פערגרעסערט פּעיאַ דעם רעזולטאַט אויף 0:5 און שוין אין 7 מינוט שפּעטער ענדערט דער זעלבער שפּילער דעם רעזולטאַט אויף 6:0 וועלכער בלייבט שוין ביז צו דער ענדע.

„וואַרטאַ" וויל כאָטש דערגרייכען אַנ'עהרען-טויער, אַטאַקירט אַ ביסעל „ל. ק. ס." טויער, אָבער אָהן ערפאָלג.

ביי אַ בעגייסטערטער שטימונג ענדיגט דער ריכטער דעם מעטש.

וועגען דער מייסטערשאַפט פון „אַ"-קלאַס אין לאָדז.

„אָרקאַן" — „ל. ק. ס." I ב. 1:2.

וועגען דער מייסטערשאַפט פון „ב"-קלאַס אין לאָדז.

„חשמונאי" — „אָראַטאָריום" 2:4 (2:0)

אַ פולשטענדיג פערדינטען נצחון האָט אָפּגעהאַלטען דער יודישער ספּאָרט-קלוב „חשמונאי", שלאָגענדיג דעם שטאַרקען פּוילישען פוסבאַל-קלוב „אָראַטאָריום" 2:4.

נישט קוקענדיג אויף די שטאַרקע איבערמאַכט, וואָס „חשמונאי" האָט געהאַט פון אָנהויב אָן, האָט דאָך „אָראַטאָריום" ביז צו דער העלפט געפיהרט 2:0 און דאָס אַ דאַנק דער שטאַרקער מיטהילף פון שידס-ריכטער.

אין דער 2-טער העלפט טוט שוין „חשמונאי" מיט'ן באַלעם וואָס זי וויל נאָר, זי לאָזט נישט איהר געגנער קומען צום וואָרט, און שיסט 4 טויערען דורך כאָמעץ, ראָטאַפּעל, סאַפּיאַן און פרענקלען.

„חשמונאי" האָט מיט'ן דאָזיגען מעטש געענדיגט איהרע מייסטערשאַפטס-מעטשען אין דער „ב" קלאַס פיהרענדיג דאָס ערשטע אָרט אין איהר גרופּע מיט אַלע פונקטען געגען 1.

פון דער צווייטער וואָך הייבט שוין חשמונאי אָן צו שפּילען מיט די מייסטערס פון די איבעריגע גרופּען אין דער „ב" קלאַס, וועגען אַריבערגעהן אין דער „אַ" קלאַס.

ס'איז צו האָפען, דאָס „חשמונאי" וועט ווייטער ווי ביז איצט פערשטעהן איהר אויפגאַבע און איבערשטייגען איהרע געגנערס.

„קדימה"—„סטזשעלעץ" 0:3 (וואָלקאָווער).

צוליב דעם, וואָס „סטזשעלעץ" האָט זיך צום מעטש נישט געשטעלט האָט דער ריכטער אָנערקענט 0:3 און 2 פונקטען פאַר „קדימה".

„קדימה" פיהרט אַזוי אַרום ווייטער דאָס צווייטע אָרט אין איהר גרופּע.

ה. ב—ן.

ווי אזוי ראטעווע איך מיינע האר

ד"ר ווײדנער איז מיט יאָהרען צוריק געלונגען, א נייטראַלע, האַלטבארע לעזונג פון מענשען האָר צו געווינען, וואָס איז בעקאַנט אונטער דעם נאָמען Silvikrin (D. R.-P. און איז כמעט פּאַטענטירט אין אַלע קולטור-מלוכות). דורך די דאזיגע סילוויקריי=האר=קור ווערען די אפגעשוואכטע האר ווארצלען, זאגאר ביי שוין איינגעטרעטענער ערקאהלונג, ווידער דערוועקט צום וואקסען און פעראנלאסען א לעבהאפטע האר=בילדונג.

א סך דאָקטוירים האָבען זיכער אויפגענומען דעם קאַמף געגען דעם פיינליכען איבעל פון דעם גרויסען האָר-אויספאַלען דורך סילוויקרין-אַנווענדונג און האָבען יעצט אַלע גרעסערע פּראַקטפולע ערפאָלגען ערצילט. ס'זענען אינטערעסאַנט זעהר פיל פאַלען, ביי וועלכע דער דאָקטאָר האָט אויף זיך אַליין פּרובירט דאָס דאָזיגע מיטעל. דאָ איז עס געוויס זאָרגפעלטיג און מיט גענויעדער אויסדויער אַנגעווענדעט געוואָרען. און דוקא דאָ זענע די ערפאָלגען פון אַלע, וועלכע ליידען אויף האָר-אויספאַלען א געוואַלדיגע טרייסט. ענדליך איז געפונען געוואָרען דער וועג צוריק צו געווינען די האָר-פּראַכט פון אַמאָל און אויך צו דערהאַלטען ביי דער יוגענד איהר ציהרונג ביז אין דער ווייטער עלטער. אוניוו. פּראָפ. Dr. med. Polland און פיל פון זיינע קאָלעגען האָבען דעם רעזולטאַט פון זייערע אינטערעסאַנטע פּרובען איז וויסענשאַפטליכע אָפּהאַנדלונגען בעשריבען.

וואו ס'העלפט גארנישט, העלפט סילוויקרין!

אזוי איז אויך דער אורטייל פון טויזענדער סילוויקרין=געברויכער.

דער סילוויקרין געברויכס-אופן נעהמט ארום 3 פּרעפּעראַטען:

אַלס ערשטע דאָס אויבענדערמאָהנטע האָר-וואוקס-מיטעל די סילוויקרין-האָר-קור,
אַלס צווייטע דאָס האָר-פלעגע-מיטעל סילוויקרין-פליד, און שליסליך,
אַלס דריטע, דער סילוויקרין-שאַמפּאָן, וואָס דינט צו קאָפּ-ריינינגונג.

האָט מען געזונדע און קרעפטיגע האָר, דערהאַלט מען זיי נור ביי געאייגנעטער פלעגע און דערצו דינט דאָס פון דער סילוויקרין-האָר-קור בעזונדערע סילוויקרין-פליד אַזוי ווייט, אַז מען בענוצט עס טעגליך, אַזוי ווי מען פוצט טעגליך די ציינער.

די ריינינגונג פון דער קאָפּ-הויט מוז שטענדיג זיין שוינענד און גרינדליך. דער סילוויקרין שאַמפּאָן איז צוגעפּאַסט צו די בעזונדערע אויפגאַבען, וואָס עס האָט צו ערפילען די קאָפּ-הויט.

אַזוי ווי מיר רעדען נישט איין, נור ווילען איבערצייגען, שיקען מיר אייך קאָסטענלאָז און פּאָרטאָ-פריי וויסענשאַפטליכע אַרבייטען פון די ערשטע מעדיצינישע אויטאָריטעטען, ווייטער דאָס העכסט לעהררייכע בוך „די קאָפּ-האָר, זיין אויספאַלען און ווידערערשטעהען", דאָס האָר-וואוקס-פּראָבלעם, וואָס ווערט אויף 56 זייטען בעהאַנדעלט אין א גאַנץ לייכט פערשטענדליכער פאָרם, דערצו א גראַטיס פּראָבע סילוויקרין-שאַמפּאָן. אויף אייער צושיקען דעם בייליגענדען גראַטיס-קופּאָן, בעקומט איהר תיכף דאָס געוואונשענע.

גראטיס=קופאן!

אין קאָנווערט, פערזעהען מיט א פּאָסט-מאַרקע צושיקען צו:

Silvikrin-Vertrieb, Danzig 270 Gr. Schwalbengasse 2

שיקט מיר קאָסטענלאָז:

1. דאָס שטאַרקע ביכעל פון 56 זייטען „די קאָפּ-האָר זייער אויספאַלען און ווידערענטשטעהן"
2. וויסענשאַפטליכע אַרבייטען פון די ערשטע מעדיצינישע אויטאָריטעטען.
3. א גראַטיס-פּראָבע סילוויקרין-שאַמפּאָן.

Imię: ______ ulica: ______

Miejscowość ______ Poczta ______

די אדרעס דייטליך שרייבען.

9 I. NASIELSKI 9

פּעטריקויער 9 טעל. 47-09

אָנקוקען מיין געשעפט — אָהן קויפצוואנג.

מעבער

דער גרעסטער
דער עלעגאַנטעסטער
אבער דער ביליגסטער

אויסוואל פון

צו די קומענדיגע יום טובים עמפּפעהל איך די שעהנסטע שלאף=צימער, עס=צימער, קאבינעטען, ווי אויך איינצעלנע שטיק אויף די בעסטע בעדינגונגען צו די ביליגסטע פּרייזען.

צו די ג' בעזיצער

פון מיין פּאָרטפעל, אין וועלכען עס האָט זיך געפינען א סומע געלד און דאָקומענטען, — בעט איך דאָס געלד זיך בעהאַלטען און מיר אָפּשיקען בלויז די דאָקומענטען.

יצחק קאהן, פעפער=גאס 24.

964

די בעקאַנטע אָפּערן-זינגערין און מיטגלידערין פון אַרטיסטען-פערבאַנד פון די פּוילישע ביהנעס

BRONISŁAWA OLECKA

ערטיילט לעקציעס פון געזאַנג און פּאָרבערייט שילער און שילערינס צו דער אָפּערע און אָפּערעטקע.

איינשרייבונגען ווערען אָנגענומען אין דער קאַנצעלאַריע פון דער אָפּערן-שולע יעדען טאָג פון 3–5 נ"מ

אַלעע 1. מאַי 68, פּראָנט, 1. שט.

אכטונג ה"ה פריזערס!!!

לכבוד יום=טוב

עמפּפעהל איך א גרויסען אויסוואַהל פון:

קעלנישע בלומען=וואַסער	3.20 א קילאָ
וועזשעטאַל	1.40 "
ברילאַנטין	3.40 "

פראַנצויזישער לאַקיר 45 גר. א דעקאָ.

איך בעזיץ א רייכען אויסוואַהל פון ראַזיר=מעסערס, פלאַטין- און שטאַהל=זאַכען צו פאַבריקס-פּרייזען. מיט אַכטונג

י. דרוקער, זאוואדזקא 11.

טעלעפאָן 92=75.

בעמ.: פאַר ענגראָסיסטען — געהעריגער ראַבאַט און גינסטיגע בעדינגונגען.

Dr. A. MAZUR

צוריקגעקעהרט.

ווסכאַדניא 65, טעל. 66-01

לעכער מאשינאווע

ווערען אָנגענומען אויסצוציהען צו ביליגע פּרייזען

ביי ג. נאָרדמאַן

29 צעגעלניאַנאַ 29

Dr. Z. Rakowski

פון פּאַרציגליכער קוואַליטעט

גריכישע באַלווע

פון דער פּאַראַוער פאַבריק

„אָריענט"

האָט זיך מיט איהר גוטסקייט ערוואָרבען די בעסטע אַנערקענונג ביי אַלע פיינשמעקער.

צו דער בעקוועמליכקייט פון דער געעהרטער קונדשאַפט האָב איך געעפענט אין לאָדז א פיליע אויף דער

ווסכאַדניא 60

פערלאַנגט איבעראַל די בעסטע כאַלווע „ORIENT"

מיט אַכטונג **Stano Kokkinakis**

מחזורים

25 פּראָצ. ביליגער אין ווילנער ספרים-סקלאַד

א. מ. גרובשטיין, ווסכאַדניא 54.

אין צו בעקומען אַלע אַרט מחזורים, ווי אויך די וועלט-בערימהטע „רב פנינים" מחזורים און מחזורים מיט אָריגינעלע פּוילישע איבערזעצונג אין פראַכט באַנד און לייוענד און לעדער. ס'איז אויך צו בעקומען די טאַשען-מחזורים „עבודת הקודש" אין א לוקסוס-אויסגאַבע. א גרויסער אויסוואַהל פון ש"ס, טורים, רמב"ם, חומשים, פסוקים, משניות, מדרשים און סידורים; ספּעצ. כלה-סידורים אין קונסט-באַנד; טלתים, גאַרטלען, קאַפּלען, ציצית, מזוזות, קינדער גמרות. ספּעציעלע מתנות פאַר פּייערונגען. פאַר חדר-קינדער ספּעציעלער ראַבאַט! געדענקט דעם אַדרעס!

א. מ. גרובשטיין, ווסכאַדניא 54.

(פּראָנט 1-טער שטאָק)

א געוועלב — מיט א — צימער

און א צימער מיט א קוך

פון באַלד געזוכט.

אָפּפערטען אונטער „S" אין אַדמיניסטראַציע פון דער צייטונג.

965

2 צימער און קוך

פון זאָפאָרט געזוכט.

אָפּפערטען אונטער „M" אין דער אַדמיניסטראַציע פון דער צייטונג.

968

אכטונג, צייטונגס=פערקויפער!

די פערוואַלטונג פון אונפּאַרטייאישען פעראיין פון צייטונגס=פערקויפער מאַכט בעקאַנט אַלע צייטונגס-פערקויפער, זיי זאָלען קומען אין אייגענעם לאָקאַל, ווסכאַדניא 34 פון 6 ביז 8 אָוועגד

צו רעגיסטרירען זיך וועגען קראַנקען=קאַסע

ס'איז נור צייט ביז מיטוואָך, ד. ה. דעם 19. סעפּטעמבער ד. י.

ווער עס וועט נישט קומען, וועט ער פערשפּילען דעם זכות.

מיט אַכטונג די פערוואַלטונג.

וו.-פּרעזעס: עמנואל לעדערמאַן.

סעקרעטאַר: ווייעלגאַוואַלסקי.

אַבאָנעמענט-פּרייז: אין לאָדז — 5 זל. א חודש מיט אָמטראָגען א היים; אויף דער פּראָווינץ — 6 זל. א חודש; אין אויסלאַנד מיט 30 פּראָצ. טייערער. פאַר'ן איינהאַלט און שפּראַכען די אַגאַנסען אין דער פּערלאַג נישט פערענטוואָרטליך די אַדמיניסטראַציע איז אַפען צייטאַג און ביינאַכט.

אַנאָנסען-פּרייז: פאַר'ן טעקסט—15 גר. פרייטאָג און ערב יו"ט—20 גר. אין דער זייט 7 שפּאַלטען; אין טעקסט—40 . . . . 60—; נאָכ'ן טעקסט—1. . . . 15—; טייערער דער שפּאַלט 50 פּראָצ. טייערער. אויסל. 100 פּראָצ. טייערער. פּאָליציאַנען—16 גר. א ווארט.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałowi: Ch. J. Braustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaminski

Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 91.